

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
10. OKT.
1996

Letnik 51
Štev. 41 (2880)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Pisemske bombe: priznanje umora v Oberwartu

V torek je strokovnjakom za dekodiranje pri avstrijski vojaški obveščevalni službi in pri policiji uspelo to, kar je bilo v bistvu izredno vprašljivo: razvozljali so kodo zadnjega grozilnega pisma Bajuvarske osvobodilne armade, ki ga je naslovila na uredništvo časopisa "profil". Avstrijsko notranje ministrstvo je pismo, razen ene so bile to samo cele strani številčnih kolon, poslalo tudi mednarodnim institucijam za dekodiranje zapletenih sporočil. Nihče pa ni pričeval, da bo v tako kratkem roku uspelo razvozlati kodo. Pesimisti so z vso resnostjo govorili celo o sto potrebnih letih. Vsebina številčnih vrst je sledeča: teroristi

jasno priznavajo umor Romov v Oberwartu in atentat v hrvaški vasi Stinjaki/Stinat, v pismu so navedena imena oseb, ki so jim teroristi grozili že v prejšnjih pismih. Glavnina razvozlane vsebine sestoji iz skrupalastih zgodovinskih teorij, torej s področja, ki teroriste tako zelo skrbi.

Strokovnjaki za dekodiranje so kompliciranemu vzorcu prišli na sled prav na osnovi vsebinskih in semantičnih primerjav dosedanjih pisem. In glej, izsledki teh primerjav veljajo tudi za osebe, ki jih policija uvršča med možne teroriste in jih zato tudi podrobno nadzoruje. Po nepotrjenih informacijah so med njimi tudi trije Korošci. No-

tranji minister Einem je posebej poudaril, da je za preklic bombnega alarma še prezgodaj, kajti kritični dan volitev je še pred nami in do tedaj se lahko še pojavijo bombe ali pa drugi eksplozivi. Ravnatelj za javno varnost Sika je v tej zvezi omenil celo podobno komplicirane in zahrbtno detonacijske naprave, kakor je bila bomba, ki je februarja lani ubila štiri oberwarske Rome.

Poudaril pa je, da v pismu kar mrgoli groženj in sramotenja etničnih manjšin v Avstriji, med njimi Slovencev, Hrvatov, Romov in drugih. To pa je prav tako v tradiciji dosedanjih obvestil teroristov.

F. W.

V Labotski dolini so se srečali kulturniki in politiki Šentandraža in Maribora. V duhu razumevanja in sodelovanja je bilo nekaj prireditev in udeleženci z obeh strani meje so se odlično počutili. Na sliki pevci in zborovodje, v sredini mariborski podžupan dr. Kristan, za njim njegov koroški kolega. (Str. 11)

Kako privabiti več gostov?

Pretekli teden so se vse koroške turistične pisarne, ki delajo na področju incominga, združile v posebno društvo. Njegov namen je združiti vse dejavnosti na Koroškem s ciljem učinkovitejše promocije in zvišanja števila gostov na Koroškem. Medtem ko so v preteklosti turistične agencije nastopale posamič, si bodo v prihodnosti razdelile trge in se skupaj s Koroško tu-

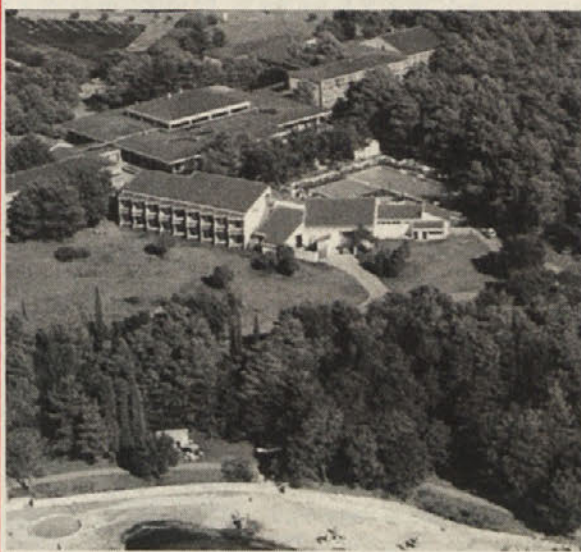
ristično družbo (KTG) domenile o skupnih nastopih na sejmih in trgih. Predstavniki društva v društvu ne vidijo konkurenco za KTG. Potreba po taki organizaciji je obstajala, saj število nočitev od leta 1991 dalje nenehno pada.

V posebni informacijski akciji pa za skupno nastopanje nameravajo nagovoriti in pridobiti hotelirje, ki so v preteklosti v glavnem

sami tržili svoje turistične ponudbe. Delež gostov, ki jih pridobijo turistične agencije na Koroškem znaša le 8 odstotkov, kar je v primerjavi z drugimi zveznimi deželami zelo malo.

Sedež društva »Koroška incoming« je na Gospodarski zbornici v Celovcu; društvo pa je odprto za vse agencije na Koroškem, ki ustrezajo društvenim pravilom. M. Š.

11. VESTNIKOV IZLET

Dragi bralci in prijatelji Slovenskega vestnika!

Jutri, v petek, 11. oktobra, bodo Sienčnikovi avtobusi v jutranjih urah po vsej Koroški pobirali udeležence letošnjega Vestnikovega izleta. V Umagu je vse pripravljeno, za lepo vreme smo se dogovorili, za dobro voljo pa bomo poskrbeli skupaj. Veliko užitka in zabave pa srečno!

Preverite veljavnost potnega lista! Kdor želi voliti, naj dvigne volilne karte! Najkasneje do četrta, 10. 10. 1996, dvignite volilne karte za inozemstvo. Možnost volitev bo v hotelu.

*Futri z
Vestnikom na
izlet v Umag!*

Vaš partner za transport in turizem

SIENČNIK

Fon 0 42 36/20 10-0

Fax 0 42 36/20 21-11 A-9141 Dobla vas

VABILO

NA PREDSTAVITEV KNJIGE IN POGOVOR

z naslovnim škofom dr. Vekoslavom Grmičem
o njegovi najnovejši knjigi

»Moja misel«

ki bo v sredo, **16.10.1996**, ob 19.00 uri
v Evropski hiši (Europahaus) v Celovcu,
Reitschulgasse 4

Uvodne besede: mag. Marjan Žnidarič
Prisrčno vabljeni!

»Naša naloga je, da se duhovno med seboj bogatimo in smo drug drugemu v oporo, saj je tudi res: »Kaj pa imaš, česar ne bi prejel?«

Drug drugega dopolnjujemo, drug od drugega se učimo. Zato se z iskrenim srcem lahko samo veselimo različnosti.«

Iz knjige Vekoslava Grmiča: Moja misel

Za študente vseh
avstrijskih univerz

ŠTUDENTSKI KONTO

Posojilnice-Bank in Zveza-Bank vsem študentkam in študentom nudijo ŠTUDENTSKI KONTO z zelo ugodnimi pogoji.

Poslužite se te izjemne ponudbe!

Volitve so v znamenju prihodnje nedelje. Kot »mater vseh dosedanjih volilnih bitk« je dunajski župan Michael Häupl že pred letom dni označil volitve za dunajski občinski svet; skoraj povsem deviške in nedoločne pa potekajo volitve Avstrijcev v Evropski parlament, saj volilci prvič v neposrednih volitvah odločajo o svojih zastopnikih v Strasbourg.

Sto mandatov je dunajskemu volilcu na razpolago za občinski svet, pičlih enaindvajset pa avstrijskemu volilcu za zastopnike v Evropskem parlamentu. Stranke, ki se potegujejo za zastopstvo tako na Dunaju kot v Strasbourg, so po

KOMENTAR

Piše dr. Franci Zwitter

Hannes Voggenhuber izžareva uspešno kombinacijo med zdravo evroskepso na eni in spoznanjem politične realnosti na drugi strani, ki nam Avstrijem pač določa prostor v Strasbourg ter je tudi že zdaj zasidran v zeleni frakciji evropskega parlamenta, se Haider lahko zanaša samo na frustracijo avstrijskih volilcev in na njihovo protestno volilno zadržanje, kajti avstrijski svobodnjaki so v Strasbourg izolirani kakor francoski Le Pen, ne najdejo nobenega frakcijskega partnerja in tudi prvi kandidat svobodnjakov, športni izvedenec Linser, se še ni izkazal kot posebna politična

Odločilna nedelja

največji meri iste – za Strasbourg se poleg socialdemokratov, ljudske stranke, svobodnjakov, Zelenih, liberalcev in komunistov poteguje tudi še skupina »handicap« (zastopniki zdravstveno prizadetih, katerim pripisujejo politično bližino do svobodnjakov) ter tako imenovana skupina »nevtalcev«, ki nedvomno pripada k skrajno desnemu političnemu taboru v Avstriji.

Nedelja, 13. oktober, bo – kakor vedno ob volitvah – zgodovinski dan v drugi avstrijski republiki. Po vseh anketah in povpraševanjih je pričakovati, da slavni »rdeči Dunaj« ne bo preživel; socialdemokrati se bodo morali posloviti od obdobja svoje absolutne številčne in mandatne večine, ki je trajalo – z izjemo let avstro- in pozneje nacifašizma – od leta 1918 prav do leta 1960. To zagotovo ni krivda novega in mladega socialdemokratskega župana Häupla, ki uživa več osebnih simpatij kakor vsakteri njegov tekmeč drugih strank, temveč je rezultat spremenjenega volilnega zadržanja prebivalstva in zlasti mladine. Zeleni ter Liberalni forum tekmujejo na levičarski strani političnega spektra, svobodnjaki snubijo med pripadniki socialno šibkih slojev, ki so postali žrtve ekonomskega strukturnega preobrata zadnjih let, medtem ko avstrijski

ljudski stranki na Dunaju pravzaprav ne preostaja nobena druga klientela kakor znani »hietziški regimenti« (»Hietzinger Regimente«), imenovani po dunajskem najdražjem okraju Hietzing, kjer trgovci in bančniki posedujejo svoje vile in posestva.

Zanimiv bo tudi izid volitev v Evropski parlament; evforija, s katero so se Avstrijci pred poldrugim letom v plebiscitu z ogromno večino izrekli za vstop v Evropsko unijo, se je umaknila močnemu razočaranju med avstrijskim prebivalstvom; in to bosta verjetno najmočnejše občutili koalicijski stranki, torej socialdemokrati in ljudska stranka, ki sta pred plebiscitom obljubljali, česar izpolniti nista mogli – in to proti svoji dobri vesti.

Medtem ko socialdemokratska stranka s Hannesom Swobodo pošilja nedvomno politično, strokovno in gospodarsko kompetentno osebnost v Strasbourg, se je ljudska stranka s cesarjevim potomcem in večnim študentom Karlom Habsburgom tako blamirala, da ga v zadnjem času raje skriva, in je bila Ursula Stenzel prav gotovo dobra televizijska moderatorka, kar pa ji v ničemer ne pripisuje politične profesionalnosti.

Od protestnih volilcev bodo nedvomno profitirali Zeleni in svobodnjaki; medtem ko Jo-

korifeja, razen da je le še pravočasno med televizijsko diskusijo dognal razliko med priznavanjem za »nemškega nacionalca« in »avstrijskega patriota«. Tudi svobodnjaški dvorni jud Peter Sichrovsky Haiderju ne bo odprl vrat v civilizirani evropski svet.

Liberalci so končno nastopili z upravičenimi pričakovanji, ki pa so se v zadnjih dneh dramatično zrušili: sicer je profesionalna in hitra zamenjava glavnega kandidata za dunajske občinske volitve, potem ko so prišle v javnost njegove rasistične teze, dokazala leader-ship zmogljivosti Heide Schmidtove, vendar pa je ta zadeva verjetno zelo preplašila potencialne liberalne volilce.

The day after, kaj bo prinesel? Ali se bo protest volilcev obrnil v obetavno, demokratično, levičarsko smer, v smer Zelenih, in bo na Dunaju morda celo privedel do rdeče-zelenega sodelovanja in se bo ob volitvah za Evropski parlament uravnovesil zeleni in svobodnjaški volilni protestni potencial, ali pa bodo celo svobodnjaki – in to napovedujejo nekateri zelo pesimistični opazovalci – celo največja avstrijska stranka v Strasbourg?

Potem v avstrijski politiki ne ostane več kamen na kamnu; potem lahko noč, Avstrija.

dr. Franci Zwitter

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

Odstopi v predsedstvu in ZNP

Ali predsedstvu Narodnega sveta koroških Slovencev grozi sušica? Prejšnji teden je odstopil podpredsednik in bivši kandidat za predsednika dr. Pavel Apovnik, svoječasni podpredsednik Zveze slovenskih organizacij in tudi glavni kandidat Koroške enotne liste leta 1975. Odstop je bil morda za zunajstoječe presenetljiv, poznavalci vijug in frontnega poteka znotraj Narodnega sveta pa so kljub lepim besedam navzven o slogi prej ali slej vendarle računali z Apovnikovim odstopom, kajti Apovnika že na zadnje sejo ZNP v Tinjah ni bilo več.

S tem se je v razmeroma kratkem času in mimo širše javnosti število bivših članov prvega Olipovega kabineta zvišalo na tri, saj sta pred tem vzela slovo že Travdi Lipusch in Vincenc Gotthardt. Vsi trije so odstopili tudi kot člani Zbora narodnih predstavnikov (ZNP), menda pa naj to še ne bi bil konec osipa v predsedstvu in ZNP, saj so še nekateri člani najavili možnost odstopa.

Kdo bo omenjene osebe nadomestil v funkcijah, je znano samo za Gotthardta, čigar naslednik naj bi v Zboru narodnih predstavnikov postal Tomo Millionig. A to je do zdaj samo teoretska možnost, kajti dokler

ZNP ne bo sklepčen, ne bo mogoče formalno izvesti zamenjave. In kot je znano, že dvakrat ni bil sklepčen – ob petih sejah kar lepo povprečje (!).

Predsednik NSKS Nanti Olip je takoj po nesklepčnem Zboru narodnih predstavnikov 28. septembra v Tinjah, in še pred Apovnikovim odstopom za naš list dejal, da novih članov predsedstva ne bo več izbral zgolj po krajevnem principu, temveč mu bo dodal še načelo funkcionalnosti. Sicer ga sedanji razvoj organizacije skrbi, med drugim še niso sestavljeni niti vsi pododbori, kaj šele, da bi delovali, vendar je prepričan, da kot predsednik še uživa zaupanje, kajti izvoljen je bil za mandatno dobo štirih let. Tudi zato sploh nima namena, da bi prej odstopil, razen če bi prišlo do skupne organizacije, je pripomnil sarkastično.

Odstop dr. Apovnika pa hkrati pomeni, da je Narodni svet trenutno brez razpoložljivega predsednika in podpredsednika, kajti tako Olip kot tudi njegov še preostali podpredsednik Vladimir Smrtnik se od 3. oktobra dalje nahajata v Argentini. Organizacijo trenutno zastopa dr. Franc Wutti iz Borovelj.

Franc Wakounig

ODSTOP DR. APOVNIKA

»O vzrokih nočem razpravljati!«

Ko smo prejšnji ponedeljek, po tinjski seji nesklepčnega osrednjega odbora Narodnega sveta, katere se ni več udeležil, vprašali dr. Apovnika, ali je še član predsedstva NSKS, je odgovoril, da k temu zaradi »trenutne presoje položaja« ne more in noče ničesar reči, da bo pa to storil v osmih ali štirinajstih dneh. No, že dan navrh, v torek, 2. oktobra, je na Narodni svet odposlal pismo z vsebino, da odstopa kot podpredsednik NSKS in kot član Zbora narodnih predstavnikov.

Bivši podpredsednik NSKS je v razgovoru za Slovenski vestnik poudaril, da o vzrokih odstopa nima namena razpravljati v javnosti, dodal pa je, da bo »prišel čas, ko bomo tudi v javnosti razpravljali o tem mojem koraku in o njegovih vzrokih. To lahko traja mesece ali leta, morda bom o tem celo napisal knjigo.«

S tem je dr. Apovnik sam spodbil tisti klasični izgovor za odstop od funkcije, namreč »zdravstveni razlog«, ki ga je kot vzrok v najboljši tradiciji vprašljivih politično-personalnih režimov navedlo tajništvo NSKS.

Apovnik je dejal, da je predsednik Olip »seveda vedel, da bom odstopil«, čeprav mu je to šele v torek pismeno sporočil.

»Seveda pa je bil informiran, da se bo nekaj takega zgodilo.«

Eden od možnih vzrokov za nesoglasje med Olipom in Apovnikom in za osip predsedstva je pomanjkljiv informacijski pretok znotraj predsedstva NSKS. To domnevo nazorno potrjuje dejstvo, da Apovnik o odstopu članov predsedstva, Vincenca Gotthardta in Travdi Lipuscheve, sploh ni bil informiran, temveč je to zvedel šele od Slovenskega vestnika, pa čeprav je Gotthardt že pred meseci, in to pismeno, Olipu oz. predsedstvu novega »NSKS« sporočil svoj odstop. Zakaj Olip teh informacij ni posređoval naprej, ni znano. Apovnik je prepričan, da teh odstopov ne gre pimerjati med seboj, ker da so ozadja in vzroki povsem drugačni.

Tudi poslujoči tajnik NSKS Franc Wedenig je potrdil, da je »zdravje« kot vzrok za odstop res samo izgovorni pripomoček. Češ »jasno je, da obstajajo tudi drugi vzroki, a o njih nočem ugibati v javnosti«. Poudaril pa je, da je odstop dr. Apovnika za NSKS precejšnja izguba, ker je bivši podpredsednik pokrival določene spektre, ki jih drugi ne. Zato je res veliko vprašanje, kdo ga bo sploh mogel naslediti.

Prav tako veliko vprašanje pa je, kdaj bo Apovnikov naslednik lahko potrjen. f. w.

S seje predsedstva NSKS: že brez podpredsednika dr. Pavla Apovnika

Trdna osnova za globalno zaposlovalno politiko

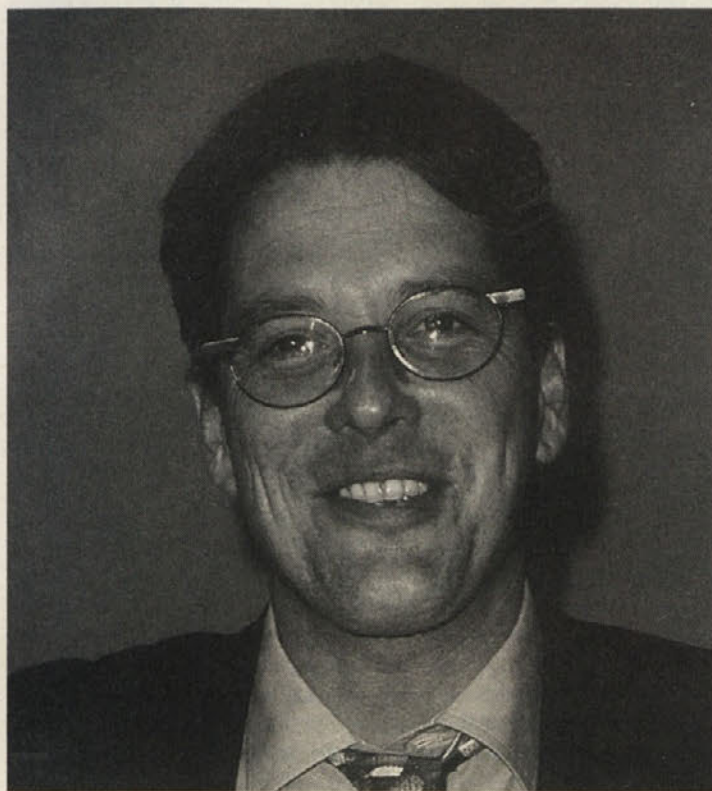
S Petrom Kaiserjem se je pogovarjala Sonja Wakounig

V Evropski uniji je očitno najpomembnejše gospodarstvo, druga vprašanja, kot so npr. socialna varnost, okolje, delovna mesta, pa igrajo bolj podrejeno vlogo. Katera so težišča avstrijske socialdemokratske stranke v EU?

Vsa vprašanja ekonomskega razvoja je treba gledati najprej z vidika socialne varnosti. Socialnopolitične aspekte je treba najprej upoštevati, to pomeni, da bi bila unija, ki je izključno gospodarska, trgovska in denarna, veliko premalo za Evropo. Najprej je treba ustvariti trdno osnovo za bodočo zaposlovalno in socialno politiko. Ob davčnih in budgetarnih sestavinah je treba na vsak način upoštevati tudi zaposlovalno kvoto. S tega vidika mora biti denarna in gospodarska politika predvsem osnova za razumno zaposlovalno politiko v evropskem parlamentu.

Ob globalizaciji gospodarstva pa je le tako, da odteka kapital v dežele, kjer je delovna sila cenejša, izven meja Evropske unije. Kako vendarle obdržati delovna mesta, ne da bi se hkrati znižale plače in s tem življenjska kvaliteta? Kako bi morala v tej zadevi ukrepati EU?

To je vprašanje, ki je pomembno tako znotraj EU kot tudi v Avstriji. Državam, tako imenovanim »reformnim državam«, katerih razvoj smo z veseljem pozdravili, je treba omogočiti subvencije, pomoč, pospeševanja za njihove strukture; da bodo lahko plačevale na podobnem mezdnem nivoju kot pri nas. Če na primer slovaški delavec zasluži le desetino denarja, ki ga dobi avstrijski, potem se ni treba nikomur čuditi, da se podjetja selijo nekaj kilometrov čez mejo. Mnenja sem, da je zato neobhodno potrebna skupna evropska socialna in mezdna politika, ki bo take tendence zaustavila in da se tovarne ne bodo selile, v smislu globalizacije, v Azijo in naprej v Afriko. Zato je potrebna tudi globalna gospodarska politika,

Peter Kaiser je koroški kandidat za evropski parlament

ki se bo zavzemala predvsem za to, da bo povsod, vseeno, na katerem koncu sveta, mogoče pravično plačevanje zaposlenih.

Cela vrsta držav z vzhoda se poteguje za vstop v Evropsko unijo, med drugim tudi Slovenija. Od svobodnjakov smo že slišali, da so v evropskem parlamentu temu nasprotovali, čeprav pa ob uradnih srečanjih s slovenskimi politiki govorijo drugače. Kako se opredeljuje avstrijska socialna demokracija?

Kdor jemlje evropsko idejo resno, bo jo skušal tudi uresničiti. To pomeni tudi, da moramo stremeti za razširitev Evropske unije. V principu gre za to, katere kriterije je treba izpolniti, da je država sprejeta vanjo. Na prvem mestu, podobno kot v Svetu Evrope, je akceptanca človeških pravic. Takoj za tem pa je pomembno, da veljajo določene socialne in gospodarske osnove, sicer bi bila zaradi razširitve v nevarnosti osnovna ideja Evropske unije. Zato se je treba najprej truditi, da dosežejo države, ki želijo vstopiti v EU, podoben gospodarski nivo,

kakršen je znotraj EU. Mnenja sem, da je Slovenija med prvimi, ki bo v bodoče sprejeta.

Vprašanje okolja – kaj to pomeni za socialdemokrate?

Politika okolja je ena najvažnejših točk, kjer je razvidno, kako daleč sega odgovornost EU. Onesnaževanje okolja se ne ustavi na državnih mejah, zato je seveda potrebno, da se nacionalne države povežejo, če hočejo probleme rešiti. Potrebno je dogovarjanje znotraj EU, da bi na primer znižali emisijo plinov, žvepla v zraku, da bi preložili tovarni promet na železnico in podobno. Vse to so silno veliki projekti, ki so po eni strani pomembni zato, ker zagotavljajo delovna mesta, poleg tega pa imajo inovativen tehnološki karakter, ki pripomore k temu, da je splošno onesnaževanje manjše. Prav politika okolja je klasičen primer za čezmejno povezovanje, za mednarodno sodelovanje in pozitiven aspekt globalne politike.

Ali ni za zvezo že dejstvo, da je EU zveza držav, že garancija za varnost v Evropi? Je varnostna politika v Evrop-

ski uniji res tako pomembno področje, da gre v ta namen toliko denarja?

Varnostna politika Evropske unije je čisto pametna osnova za zagotovitev miru oziroma element stabiliziranja. Odklanjam tako okrnjeno razumevanje varnostne politike, kakršno propagira konservativna stran, češ da je le obrambna politika. Varnostna politika sloni na treh stebrih: prvič na aktivni zunanji politiki, še posebej v primeru Avstrije, na aktivni politiki nevtralnosti, tako kot je bilo v času Kreiskega, ko je imela naša država v svetovnem dogajanju in v primerjavi s svojo velikostjo precej vpliva. Naj spomnim le na Palestino in Izrael, na primer.

Drugič: vedno pomembnejša postaja dobra socialna politika in s tem zagotovitev socialnega miru znotraj neke države, znotraj EU. To so predpostavke, da zaustavimo nacionalistične ideje in tendence, ki izrabljajo socialno politiko, brezposelnost itd. za nacionalistične cilje.

Tretjič je tu obrambna politika, ki pa ni le oborežena obramba, pač pa tudi v duhovnem, civilnem in gospodarskem smislu. Globalno razumevanje obrambe mora zaobjemati tudi Rusijo, zato sem v zdajšnji situaciji proti NATO, če ne bo prišlo do kakšnega sodelovanja, morda v drugi obliki, s to državo. Važneje je na vsak način, da se rešujejo problemi v pogovorih, pogajanjih, kot pa da bi dopustili njihovo eskalacijo.

Če bo Avstrija vstopila v NATO, to pomeni tudi, da bomo prej ali slej imeli poklicno vojsko. Posledica tega je, da to provocira nasilje do »varuhov« pred eskalacijo, zato sem proti vstopu v NATO.

Ima EU možnost, da posreduje, če na primer pride kje do večjih konfliktov? Denimo, da bi tako bilo v zgornji Italiji.

EU mora seveda posredovati v takih primerih. Druga možnost, če gremo z mislijo do konca, bi

bila konsekvence, da bi morala to storiti z oboroženimi silami, tega pa si zagotovo ne želi nihče, ne v zgornji Italiji ne kje drugje. Intervenirati, preprečevati konflikte, to je edina pot.

V Bosni je mir še zelo na majavih nogah. Koliko je Bosna za EU sploh pomembna?

S politično-etičnega stališča je seveda na prvem mestu zagotovilo suverenosti priznanih držav.

Vrnimo se na Koroško. Kmetje so razočarani nad EU.

Na agrarnem področju je najvažneje, da zagotovimo obstanek kmetij in da dobivajo kmetje podpore ne samo z vidika velikosti kmetij in produkcije. Podpore so potrebne tudi po socialnih kriterijih. Vedno bolj pa pridobiva na pomenu vidik ohranjanja kulturne pokrajine. Agrarna politika v preteklosti je bila v marsičem zgrešena in zato bo treba še malo potrpeti, da bomo dosegli strukturno reformo.

Svobodnjaki delajo reklamo za volitve in računajo s protestnimi glasovi. Kaj se bo zgodilo s temi glasovi oz. zakaj naj ljudje ne volijo svobodnjakov?

Haiderjev slogan »Wahltag ist Zahhtag« je zame iz več razlogov silno problematičen. Naj povem, da ga je uporabljala NSDAP pri dunajskih deželnih volitvah leta 1932. Drugič: širi strah. Tretjič pa ga lahko razumemo samo kot slogan do 13. oktobra. Po tem datumu pa ni razpoznavna nobena evropska perspektiva, noben program. Vpliv avstrijskih svobodnjakov v evropskem parlamentu je enako velik ali enako majhen kot vpliv Le Pena, kot stranka italijanskih neofašistov, flamskega bloka itd., pravzaprav ga sploh ni. Interese držav zastopajo velike frakcije in avstrijski socialdemokrati imajo tam kar precejšen vpliv. Svobodnjaki nimajo v tem parlamentu niti enega samega procenta, to pove dovolj.

Hvala za pogovor!

Ob obisku zveznega kanclerja Franza Vranitzkega v Celovcu je novinarje zanimalo predvsem, kaj ta pravi h „kremenitim“ besedam svojega strankarskega kolege Rudolfa Galloba, ki je na Ulrichsbergu poveljeval vojaške udeležence 2. svetovne vojne.

Vranitzky ni prišel praznih rok: obljubil je dodatnih 140 milijonov šilingov, ki jih bo dežela dobila za projekte, večinoma pa bo ta denar porabljen za izgradnjo kanalizacij. Iz EU-jevskega lonca bodo dobile občine oz. dežela za razne pro-

140 milijonov za projekte

jekte milijardo in pol šilingov. Kancler je vehementno zagovarjal gradnjo železnice čez Semmering, kajti države, ki bodo v EU zamudile gradnjo železnic, da bodo to bridko obžalovale. Visokozmogljivostna železnica je ena od predpostavk za dober tovorni pretok v Evropi. Manjkajoči del avtoceste med Velikovcem in Celovcem da bodo začeli graditi že leta 1997, vendar še niso odkupili vseh zemljišč.

Saniranje okolja v Podkloštru naj bi bilo prav tako zaključeno do naslednjega leta, glede olimpijskih iger leta 2006 pa tečejo še pogajanja: preveriti je treba, ali se je Trbiž formalno pravilno potegoval zanje, sicer bi ga priključili kar h koroški kandidaturi. Obljubil je tudi nekaj primakniti za Hišo žensk v Beljaku, vendar je sam priznal, da to ne bo dovolj. Glede starosti za volitve pa je bil drugačnega mnenja kot

Ausserwinkler: zanimanja za mladino, da bi se udeleževali volitev, da ni opaziti.

Glede Gallobovih slavonspevov o nemških vojakih pa je dejal: „Nihče ne zanika, da so vojaki trpeli, da so bili v to vojno prisiljeni. Res je tudi, da je ta generacija zgradila povojno Avstrijo. Vedeti pa moramo tudi, da so mnogi ravnali v tej vojni tako, da ne moremo kar tako preiti k dnevnemu redu. Imamo legitimacijo, da o tem

govorimo, da smo za zgodovinsko pravičnost. Kdor se zapira pred širokim aspektom, nima pravice, diskutirati o tem.“

Vranitzky si za Avstrijo precej obeta od obiska na Kitajskem. Gre za tesnejšo povezavo med Evropo in Azijo ter za kulturno izmenjavo. Sicer je zagotovil, da bo na Kitajskem tekla beseda tudi o človeških pravicah in demokraciji, vendar je iz izkušnje vprašljivo, ali bo imel pogovorni partner za taka vprašanja odprta ušesa.

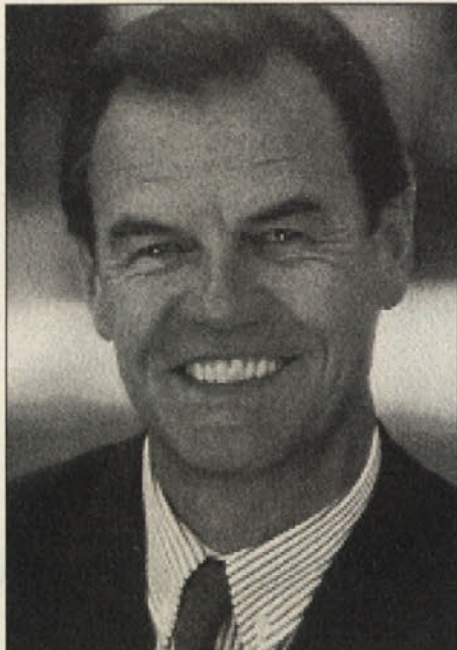
S. W.

DR. HUBERT PIRKER, LJUDSKA STRANKA

Prebivalcem zagotoviti pravico do varnosti

Dr. Hubert Pirker, po poklicu in izobrazbi učitelj, je glavni kandidat koroške ÖVP za evropski parlament. Že kot državnozbornski poslanec se je angažiral v vprašanih varnosti in delavske zaščite. Ta vprašanja so tudi težišča njegove volilne kampanje, pri čemer se lahko opira na izkušnje kot strankin govornik v zadevah varnosti ter kot predsednik koroškega delavskega krila ljudske stranke. Z njim se je pred nedeljskimi volitvami pogovarjal Franc Wakounig.

Dr. Hubert Pirker

Domala vse stranke imajo na Koroškem isto volilno geslo: za močno Koroško v EU. Zakaj naj bi v nedeljo volili prav ÖVP in s tem podprli tudi Vašo kandidaturo; kaj so težišča Vaših morebitnih prizadevanj v evropskem parlamentu?

V nedeljo ne gre zame, ampak za glas ljudski stranki, katere predstavnik sem. Za uresničevanje interesov so potrebni močni in dobri partnerji. Kot zastopnik ljudske stranke sem v Strasbourgu in v Bruslju vključen v drugo najmočnejšo frakcijo, v Evropsko ljudsko stranko, ki ima 173 sedežev. Če kot Hubert Pirker v interesu Koroške in Avstrije formuliram predlog v evropskem parlamentu, potem me podpira druga najmočnejša frakcija, ki vrhu tega lahko relativno hitro najde partnerje. Mi nimamo težav pri iskanju zavezništva, kakor jih imajo svobodnjaki, ki niso vključeni v nobeno frakcijo in tam v Bruslju oz. Strasbourgu politično ničesar ne morejo premakniti. To pa pomeni, da preostane dejansko samo en predstavnik Koroške, ki v Bruslju in Strasbourgu lahko zastopa njene interese, in to sem jaz. Na žalost niso vse stranke, na primer socialdemokrati, Zeleni in liberalci, uvrstile koroških kandidatov na sprednjih mestih, svobodnjaški kandidat pa je brez zastopniške kompetence.

Iz dveh vsebinskih razlogov sem kandidat ÖVP za evropski parlament: že dolga leta se ukvarjam z evropsko varnostno politiko, ki je jedro evropske politike, kajti tu so potrebni dobri mednarodni partnerji. Zato je pomembno, da avstrijski parlamentarci sodelujejo pri oblikovanju evropskih varnostnih standardov na področju zunanje varnosti, kjer gre za novo varnostno oziroma mirovno politiko v okviru zahodnoevropske unije in za vzdrževanje in zagotavljanje reda v Evropi.

Drugo težišče mojega delovanja je boj proti mednarodnemu kriminalu, kakor so na primer droge, trgovina z ljudmi in podobno. Nacionalna politika ene same države je v tej zadevi neuspešna, ker je kriminal že zdavnaj mednaroden. In boj proti njemu je mogoč in uspešen samo na ravni mednarodnega sodelovanja med policijo in pravnimi ustanovami. Na teh dveh področjih varnostne politike že sodelujem v evropskih gremijih. In prav tu so težišča prihodnjega dela ÖVP, ker je treba zagotoviti pravico prebivalstva do varnosti. Mi se namreč zavedamo, da varnost-

na politika vpliva na gospodarsko in socialno politiko oz. na splošni gospodarski razvoj in je pogoj za naraščanje investicij v naši državi.

Kandidat ÖVP sem tudi zato, ker sem kot deželni predsednik ÖAAB, to je delavskega krila v ljudski stranki, pristojen z socialno politiko stranke v deželi, ki je v mnogih ozirih obrobna. Nova delovna mesta in zagotavljanje dela sta največja izziva, s katerima se sodobna stranka sooča.

ÖVP bo s kvalificiranim moštvom pokrivala in zastopala vse interese in potrebe avstrijskih zveznih dežel in države.

Posledice tako imenovane varnostnega režima EU na osnovi shengenskega sporazuma smo zadnje mesece lahko dnevno doživljali na slovensko-avstrijski meji, predvsem na Ljubelju, ko so Avstrijci poostriili obmejni režim in s tem krepko obremenili gospodarske, osebne in tudi druge stike med Avstrijo in Slovenijo. To pa menda le ni namen evropske integracije. Kako Vi gledate na to, kajti v glavnem so bile prizadete osebe, ki jih res ne moremo in smemo prištevati k mednarodnemu kriminalu?

Odnosi med sosedama Avstrijo in Slovenijo ne smejo biti ne politično in ne gospodarsko moteni. To je absolutno potrebno v interesu obeh držav. Kooperacije med njima so nadalje možne na osnovi programov, ki jih EU predvideva in podpira za obmejna področja, na primer program Interreg.

Glede varnosti pa bi rad poudaril, da v smislu evropske

varnosti ne bo prišlo do zoženja ali redukcije shengenskega sporazuma, kajti to so varnostno-tehnični predpisi, ki delujejo po logiki zadostno zavarovanih zunanjih mej, če naj so notranje meje v EU odprte. In te odprtosti po načelu notranje ureditve in zunanje varnosti neke države nikoli ne smemo doseči na račun varnosti. Julija 1997 bojo med državami, ki so podpisale shengenski sporazum, meje povsem odprte, njihove zunanje meje pa bojo seveda strogo zavarovane po shengenskih normah.

Slovenija trenutno ni član EU, mi pa smo. Zato med Avstrijo in Slovenijo obstaja tako imenovana shengenska meja, ki jo moramo nadzorovati po predpisanih varnostnih standardih, kar je dobro. Meja je namreč prvi varnostni mehanizem. Tako se nam s kriminalom, ki smo ga že zavrnili na meji, ni treba več ubadati v deželi sami.

Obstajajo pa seveda možnosti, da izboljšamo, poenostavimo postopek odprave na meji, kar je po mojem najbistvenejše.

Kakšno je Vaše stališče do morebitnega članstva Slovenije v EU, kajti to bi, če samo odmislimo trenutne komplikacije na meji, tudi sicer moralo biti v interesu Avstrije. Potem bi namreč Slovenija prevzela zahtevno in nevhvaležno nalogo zunanje meje EU, in to povrh še na izredno senzibilnem področju.

Razširitev EU je možna samo pod določenimi pogoji. Avstrija je morala čakati pet let, potem ko je oddala prošnjo za članstvo. Število novih kandidatov je precejšnje, prav takšni pa so tudi problemi. Vsi kandidati so gospodarsko in politično neverjetno angažirani. Za sprejemanje novih članov v EU pa so potrebni tudi primerni pogoji, in sicer znotraj EU in pri kandidatih samih. O pogojih v EU, ti so institucionalnega

značaja, bo razpravljala konferenca vladnih šefov. Kandidati pa morajo biti politično stabilni, demokratično urejeni, s krepkimi gospodarskimi in socialnimi temelji. Če izpolnjujejo te pogoje, ne vidim zadržkov za njihovo članstvo. Trenutno kandidati teh pogojev še niso izpolnili, a nekateri so na najboljši poti. Torej imamo pri njih različne hitrosti približevanja eujevim standardom. Tudi letnice pristopa ne morem imenovati, vem pa, da je Slovenija že dobila iz Bruslja vprašalnik z več kot 3000 vprašanji, na katera mora odgovoriti. Vem tudi, da Slovenija čim prej želi izpolniti vse predpisane standarde in tako izpolniti pogoje za članstvo v EU.

Ali naj Avstrija ostane nevtralna ali pa naj se vključi v NATO?

Avstrija je nevtralna država, to je bila cena za državno pogodbo. Med tem je pri sopolisnicah prišlo do bistvenih sprememb, Sovjetske zveze ni več in Avstrija je postala članica mirovnega in varnostnega občestva Evropske unije. Vprašanje nevtralnosti bo treba v celoti na novo definirati, kako naj Avstrija kot nevtralna država v novem mirovnem in varnostnem partnerstvu v Evropi lahko zagotavlja varnost in mir držav. Nevtralnost je dejstvo, nihče je ne postavlja pod vprašaj, diskusija o njej je umetna, tudi v Bruslju. In mi bi radi, da bi soodločali pri gradnji in oblikovanju tega novega mirovnega reda.

Ste za pristop k Natu?

Ne gre mi za to. A hotel bi, da postane Avstrija polnovreden član zahodnoevropske unije, torej evropskega stebra obrambnega pakta. Avstrija je trenutno samo opazovalec, postati pa mora polnopraven član, če hoče v polni meri ta steber sooblikovati.

Hvala za pogovor!

V središču letošnje mednarodne kampanje ai je Turčija, ki po izjavah regionalnega govornika ai Koroška dr. Hansa Köberla hudo krši človekove pravice.

Molčanje

Mednarodna družba enostavno ignorira obseg zločinov nad človekovimi pravicami, ki se dogajajo v Turčiji. Vlade držav, ki so včlanjene v Evropsko unijo in Nato pakt, smatrajo Turčijo za pomembno strateško državo z rastočim trgovskim potencialom, ki je zanimiva za prodajo orožja in drugega vojaškega materiala. Evropska unija dopušča, da Turčija, ki je podpisala Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in konvenciji OZN proti mučenju in o pravicah

AMNESTY INTERNATIONAL

Mučenje v Turčiji na dnevnem redu

otrok, te mednarodne pravne akte neprestano krši.

Zločini

V letu 1995 je v Turčiji za posledicami mučenja z električnimi sunki, brutalnih preteпов, spolnega in drugega nasilja umrlo 15 oseb. V zadnjih petih letih so varnostni organi ubili 10 aktivistov turškega združenja za človekove pravice. Od leta 1992 je izginilo 14 novinarjev, pretežno kurdske narodnosti, ker so poročali o kršenju človekovih pravic v jugovzhodnih pokrajinah države. Konflikti med turškimi varnostnimi silami in kurdsko stranko PKK so od leta 1985 dalje terjali več kot 18.000

človeških življenj. Turške enote so uničile nad 1.500 kurdskih vasi; približno dva milijona Kurdov je izgubilo domovino.

Teror turških vojaških enot in policije pa je obrnjen tudi proti nedolžnim otrokom in ženskam, ki so žrtve neupravičenih preteпов in mučenja. Storilci pa ostajajo nekaznovani.

Po podatkih ai so oborožene opozicijske skupine, predvsem kurdske, ki se borijo za avtonomijo, ubile okrog 400 civilistov, med njimi tudi nekaj turških vojakov.

Zahteve

Amnesty international zahteva od turške vlade, da se resno za-

vzame za spoštovanje človekovih pravic. Nadalje zahteva odpravo izolacijskega pripora, protiterorističnega zakona, smrtno kazni ter uvedbo preiskav o izginulih ter kazenske preiskave proti varnostnim organom. Prav tako pa od avstrijske vlade zahteva, da v okviru EU opozarja na kršenje človekovih pravic v Turčiji.

Koroška sekcija ai bo v okviru te mednarodne kampanje organizirala razne prireditve, med drugim razstavo plakatov v okrajnih pisarnah delavske zbornice (od 14. do 31. okt.), cestne akcije, diskusije in filmske predstave.

m. š.

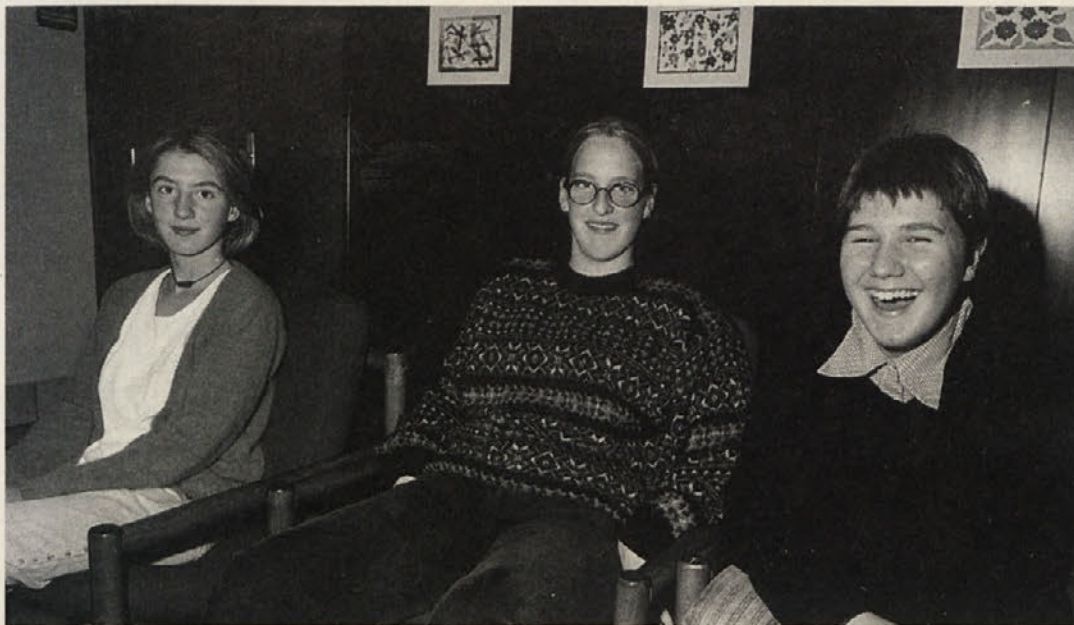

RAZSTAVA O ZLOČINIH WERMACHTA

»Hiermit ist diese Veranstaltung geschlossen!«

Bilo je v torek, 1. oktobra 1966, nekaj po enajsti uri dopoldne. V veliki dvorani Ritterjevega poslopja v Celovcu je okoli dvesto mladincev, šolarji in dijaki, ki si ogledujejo razstavo o zločinah nemškega wehrmachta. Med njimi dijaki iz Spittala, Šentvida ob Glini, Vetrinja in 6.a razreda slovenske gimnazije pod vodstvom prof. Sonje Kramerjeve in Štefana Pinterja. Ogled dotlej poteka mirno, disciplinirano, samo razlaga vodičev in podrsavanje številnih nog ustvarjata zvočno kuliso.

V tem trenutku prestopita prag poslopja dva moška. Torbo pustita pri vratarju in se napotita v razstavni prostor. Njunega prihoda nihče ne opazi, kaj šele, da bi se ju kdo bal, kajti na prvi pogled dajeta popolnoma nepomemben vtis. A že kaj kmalu se ta podoba povsem spremeni. Z rezkim glasom in nepričakovano izjavo si zagotovita pozornost: »Diese Veranstaltung ist hiermit beendet, verlassen sie sofort den Raum, die Staatsanwaltschaft wird in fünf Minuten da sein.« (»S tem je ta prireditev zaprta,

So si že oddahnile: Danijela Janošević, Katja Woschitz in Kristina Toth

takoj zapustite prostor, državno tožilstvo bo prišlo v petih minutah«). Ob tem sta po tleh raztresala bel prah.

Pa se je zgodilo, s čimer ta dva nasilneža, namreč znani desni ekstremist Robert Dürr in njegov prijatelj Gruber, oba iz Gradišćanske, sploh nista računala: mladež se ni razbežala, ni se dala ugnati v kozji rog, am-

pak je ostala hladnokrvna in mirna. Da, storila je celo pomemben korak naprej in ju obkolila. Ko sta to videla, sta grozila, da bo čez nekaj minut razasuta snov začela hudo smrdeti. (Pozneje se je izkazalo, da je bila le navadna sol). Obenem pa sta delila letake, ki so bili polni obsodb razstave in na katerih sta med drugim zahtevala

eno milijardo dolarjev odškodnine za sramotenje nemških vojakov.

Dijaki pa nič strahu, ampak so zdržali, odločni in korajžni, dokler po nekaj klicih končno le ni prišla policija – seveda šele s polurno zamudo! Zakaj je potrebovala tako dolgo, za nas ni bilo tako pomembno, vsakdo si lahko ob tem misli

svoje. Nas so zanimale reakcije prisotnih dijakov, med njimi Danijele Janošević, Katje Woschitz in Kristine Toth. Ta srhljivi dogodek jim je ostal takole v spominu: »Vodiči so nas takoj pozvali, naj nas ne bo strah in naj ostanemo mirni. Hkrati smo ju začeli obkoljevati. Kljub temu smo bili na začetku zelo razburjeni, ker nismo vedeli, kaj naj vse to pomeni. Lahko bi trosila tudi pravi strup ali pa kako drugače izvajala nasilje. Čim dlje pa je trajala obkolitev obeh moških, tem bolj smo postajali mirni. Dijaki z drugih šol pa so bili zelo razburjeni in pretreseni nad njuno nedemokratičnostjo.

Epilog: Po dobre pol ure je končno prišla policija in Dürra ter Gruberja brez pripetljajev odvedla na komisariat, kjer so ju zaslišali in čakali na zaporni nalog. Tega je državno tožilstvo izstavilo šele proti večeru. Če bi Dürr in Gruber prej hoteli zapustiti komisariat, jima tega nihče ne bi mogel zabraniti in policija bi se morala za njima obrisati pod nosom.

F. W.

NAD 11.000 OBISKOVALCEV NA RAZSTAVI O WEHRMACHTU

Korošci so bili zreli za to razstvo

Z visokokaratno podijsko diskusijo pretekli petek, 4. oktobra, zvečer v Domu umetnikov o reakcijah Koroške na razstavo o uničevalni vojni in grozodejstvih wehrmachta naj bi se razstava tudi deželno-politično iztekla. A manjkali so prav tisti koroški politiki in samozvani zaslužni branilci domovine, ki so imeli sicer največ neutemeljenega, ciničnega in neokusnega povedati na račun razstave in njenih avtorjev. Manjkali so tretji predsednik koroškega deželnega zbora in zastopnik Ulrichsberggemeinschaft Harald Scheucher, predsednik koroškega kameradschaftsbunda Hirn, zastopniki koroških brambovcev, hajmatdinst in še mnoge druge osebe, ki pisano figurirajo za tabor, ki se je najbolj nakuhal zadeli razstave. Zbali so se pač odkrite in strokovno ter politično za deželo in njeno samopojmovanje izredno potrebne diskusije.

Diskutirali pa so pod vodstvom nekdanjega glavnega urednika „profila“ Hubertusa Czernina divizionar in osebni adjutant zveznega predsednika Hubertus Trautenberg, Hannes Heer od hamburškega inštituta za socialne vede, ki je pripravil in sprožil razstavo, ter predstavnica koroških organizatorjev razstave Birgit Hebein.

Že v petek je bilo jasno, da nobena od doslejnjih razstav wehrmachta ni bila tako uspešna, kot je bila celovška. To pa tudi pomeni, da je koroško prebivalstvo manifestativno zavrnilo deželnega glavarja in vse tiste, ki so menili, da Korošci

še niso zreli za to razstavo, da je ne bojo prenesli. Pa še kako so jo prenesli!

Posebno presenečen nad obiskom in večinsko pozitivnimi reakcijami je bil Hannes Heer, ki kaj takega ni pričakoval. Posebej je poudaril jasne besede politikov in publicistov v zvezi z razstavo, kar ni bilo nič drugega kot odločitev za neko potrebno stvar. V Nemčiji je ta vidik odločitve odpadel zato, ker so se z dogajanjem med drugo svetovno vojno neprijetno bolj ukvarjali kot v Avstriji, meni Heer, vrhu tega pa je zamenjava generacij pri zgodovinarjih pripeljala do spremembe raziskovanih tematik, ki se jih mladi zgodovinarji lotevajo neprimerno bolj odprto, nepristransko, s tem se pa zmanjšujejo deficiti vedenja tudi o wehrmachtu.

Divizionar Trautenberg je dejal, da sodeluje pri diskusiji kot zasebnik, vendar z izrecnim soglasjem zveznega predsednika. Visoki poklicni oficir avstrijske vojske je dejal, da med avstrijsko zvezno vojsko in nemškim wehrmachtom ni nobenih zunanjih povezav, na primer kar zadeva poimenovanja kasarn ali podobno, da pa te vezi vsekakor obstajajo na drugi, tradicionalistični ravni. To je nedvomno tudi posledica tega, da je bila prva oficirska generacija avstrijske vojske skorajda v celoti v wehrmachtu in tam v precejšnji meri tudi

član nacionalsocialističnega oficirskega kroga (NS-Offiziersring), pa tudi na vojaški akademiji so svojčas še poveljevali nemški wehrmacht.

Trautenberg je zato tembolj spomnil na peščico avstrijskih oficirjev, ki so sodelovali pri uporu 20. julija 1944 ali pa so se ob zlomu nacizma uprli zločinskemu ukazom in bili zato usmrčeni.

Na pripombo, da avstrijska vojska sicer z vso vneto sodeluje pri srečanjih, kakršno je na Vrhu, da pa se odločno brani sodelovati na proslavah Zveze koroških partizanov, ki so se kot del zaveznikov borili proti nacifašizmu in je njihov odpor končno obrodil avstrijsko samostojnost, je Trautenberg dejal, da je očitno tudi to vprašanje rezultat dolgega časovnega dozorevanja.

Hannes Heer je vnesel v diskusijo informacijo o dodatni zgodovinski krivdi wehrmachta, ki je bila doslej neopazna: to je njegova vloga pri razbijanju weimarske republike, ko so se njegovi predstavniki postavili v službo totalitarizma, in pri likvidaciji Röhma, ki je bila izvedena z vednostjo wehrmachta. Zato je naslov razstave „Uničevalna vojna, grozodejstva wehrmachta“ docela upravičen, pa čeprav so to vojsko petdeset let idealizirali in ji naredili plašč nedolžnosti in vojaške plemenitosti. Sicer so že leta 1945 na

nürnberškem procesu razpravljali o tem, da bi wehrmacht obsodili kot zločinsko organizacijo, kakor je to Waffen SS, vendar tega niso storili.

Vrh wehrmachta je bil docela v rokah nacionalsocialistov.

V okviru diskusije je prišla ponovno na dan ena od tistih specialitet, ki so za Avstrijo in njen odnos do nacizma tako značilne: to so freske v kasarni v Dhovšah /Lendorf pri Celovcu, ki povečujejo nemško oz.

nacistično vojaštvo. Stene oficirske kantine in jedilnice vojakov namreč krasijo ogromne freske nemških vojakov, nacistični simboli so zelo slabo prekriti. Dhovško kasarno je namreč dal postaviti eses kot šolo za svoje junke, po vojni jo je prevzela avstrijska vojska in očitno „pozabila“ na ustrezno adaptacijo kompleksa. Trautenberg je dejal, da je problem teh kasarn in njihove umetniške usmerjenosti znan in postregel še z dodatno informacijo: na vogelnem kamnu kasarne je še danes esesovska runa.

Franc Wakounig

11.600 obiskovalcev

Toliko ljudi kot v Celovcu doslej nikjer drugje ni obiskalo razstavo o zločinah wehrmachta. Voditeljica projekta Birgit Hebein je postregla z nekaterimi podatki: razstavo je obiskalo nad 150 razredov učencev, bilo je nad 200 vodstev v obeh deželnih jezikih, 58 odstotkov obiskovalcev je prišlo iz vrst mladine, delež moških je znašal 53, žensk pa 47 odstotkov. 34 odstotkov vseh obiskovalcev je menilo, da je razstava informativna, 15 jih je bilo pretresenih, za 13 je bila pomembna, 2 odstotka sta menila, da je dolgočasna, 1,2 odstotka, da je prišla prepozno, nekateri pa niso imeli nobenega mnenja. 62 odstotkov vseh obiskovalcev pa je izrecno poudarilo pravilnost in

pomembnost, da je bila v Celovcu. Po starostni strukturi je bila izredno močno zastopana generacija starih očetov. Pri kritiki izstopajo mnenja, zakaj je osredotočena samo na zločine wehrmachta, da je enostranska in da je vojna že sama po sebi dovolj grozna. Mladina pa je spraševala, zakaj je sploh prišlo tako daleč in kako je to bilo mogoče; zakaj da so te zločine še fotografirali in kako je mogoče kaj takega preprečiti, da se ne bi ponovilo. Kreпка pa je mladina kritizirala srečanje na Vrhu.

Še vest ob koncu: zdaj bi tudi v drugih zvezni deželah imeli radi to razstavo, konkretno na Predarlskem, Tirolskem in tudi v Salzburgu. ■

NA VRHU / ULRICHSBERGU

Vsi žolčno proti razstavi o zločinih wehrmachta

To je bilo pričakovati, kajti že dneve pred zborovanjem na Vrhu/Ulrichsbergu so zastopniki avstrijskega kameradschaftsbunda, določeni mediji ter politiki zagnali gonjo proti razstavi o zločinih wehrmachta in proti hkratnemu simpoziju o Waffen-SS.

V nedeljo, 6. oktobra, zaradi slabega vremena na Vrhu sicer ni bilo toliko obiskovalcev kot prejšnja leta, a izjave politikov, predvsem bivšega socialdemokratskega koroškega socialnega referenta Rudolfa Galloba, sedanjega svobodnjaškega namestnika deželnega glavarja Grasserja in efavpejevskega predsednika avstrijskega kameradschaftsbunda Keimla, so bile dovolj jasne in glasne, da so potrdile, čigav otrok je ta »evropski duh«. Vsekakor so se srečanja poleg vidnih predstavnikov ljudske stranke (Scheucher, Jandl, Guggenberger, Keimel) in svobodnjakov (Grasser, Strutz, Schretter), socialdemokratov uradno ni bilo, udeležili privrženci francoskega nacionalista Le Pena, militantni flamski nacionalisti, člani esesa, ritterkreuzträgerji in pripadniki številnih bivših kvistinskih vojaških formacij. Policija je

Gallob se je v zbrani družbi kameradov zelo dobro počutil

več kot tridesetim osebami, ki so svojo »napredno evropsko miselnost« preveč odkrito izkazovali, zabranila dostop na vrh gore in jim odvzela tudi nekaj prepovedanih simbolov, kot so to kljukasti križi.

Čeprav ni bil glavni govornik, pa so bile njegove izjave najtrše in so v krogu zbrane združbe tudi najbolj odmevale: Rudolf Gallob, nezamenljivi člen koroške trojke Wagnerjevega oblastovanja. Uvodoma je tožil, da »smo mi stari vojaki imeli 50 let po vojni svoj mir in

nihče nas ni napadal«. Potem je formuliral zahvalo: »Mi ne potrebujemo zahvale za svoje delo. Zahvala je nekaj, kar nam daje mladina v tej obliki, da se nam zahvaljuje«, in naprej pletel svoje misli ter vzhičeno trdil, da je njegova generacija postala »generacija uspeha«, sedaj pa je nenadoma »preganjana«.

Gallob si razstave sicer ni ogledal, »ker me ne zanima« (bravo-vpitje iz občinstva), a je natančno vedel, da je to »največja akcija žaljenja bivših vo-

jakov (Altsoldaten) druge svetovne vojne«. Ti vojaki, in med nje je Gallob zavestno prištel tudi waffeneseesovce, so bili po vojni dobrodošli pri vseh strankah in v njihovih funkcijah.

Najhujše za Galloba ni manipuliranost razstave, ampak da so si jo »morale« ogledati tudi šole. Odločno je nastopil proti častnim pokroviteljem nad razstavo in njihovemu soglašanju z njeno vsebino. Sicer imena predsednika koroških socialdemokratov neposredno ni imenoval, a so to storili številni iz občinstva, ko so začeli vpiti »Pfiu Ausserwinkler«. Gallob je premočrtno razvijal svoje misli v smer, da je politikom, ki so prevzeli častno pokroviteljstvo, posredno grozil z glasovanjem generacije »poštenih starih vojakov« pri volitvah, češ »ljudje že vedo, kako naj volijo«.

Predsednik avstrijskega kameradschaftsbunda Otto Keimel je podobno udrihal po razstavi o zločinih wehrmachta in trdil, da imajo bivši vojaki čisto vest. Srečanje na Vrhu je postavil v okvir in tradicijo verskih zborovanj (krščanske vrednote), saj ga je imenoval romanje in zahvalno dejanje.

Da udeleženci srečanja na Vrhu konsekvantno in v celoti odklanjajo upor proti tretjemu rajhu kot »gnusno izdajstvo«, je moral spoznati tudi svobodnjak Grasser, ki tako rad razlikuje med dobrim uporom na eni strani in zločinskim uporom partizanov na drugi. Ko je dejal, da si je ogledal razstavo o grozodejstvih wehrmachta, se je dvignil val ogorčenja, ki ga ni mogel več pomiriti niti z besedami ogorčenja nad razstavo. Častno pokroviteljstvo nad razstavo je za Grasserja »moralno in pravno« nesprejemljivo.

Kot vsa leta je pri tem srečanju tudi letos sodelovala avstrijska vojska, prevažala je udeležence na vrh Vrha, njena godba je sooblikovala mašo, njeni vojaki so bili častna straža v razvalini cerkvice na Vrhu, kjer so med drugim tudi spominske table kvistinskih in zločinskih vojaških formacij, kot sta to eses in ustaši. Seveda vse to ni odvrgnilo koroškega vojaškega komandanta, divizionarja Liebmingerja, in bivšega avstrijskega parlamentarca ter sedanjega predsednika kameradschaftsbunda Keimla, da se ne bi poklonila njihovemu spominu.

Franc Wakounig

ŠMIHEL – RAZPRAVA O SEŽIGALNICI

Občani pripravljani na odpor

Občina Bistrica nad Pliberkom je pretekli petek pripravila javno razpravo o sežiganju odpadkov. Koroška deželna vlada ima do leta 2005 v načrtu zgraditi tako sežigalnico; v ožji lokacijski izbor za njeno postavitve pa je bila med 13 lokacijami izbrana tudi Drveša vas v občini Pliberk. Na javni diskusiji so sodelovali dipl. inž. Tristan Jorde (Avstrijski ekološki inštitut, Dunaj), dr. Gernot Wurm (koroška deželna vlada, referat za okolje), župan občine Bistrica Janko Pajank in podžupan Andrej Wakounig.

Onesnaževanje okolja

Veliko zaskrbljenost nad onesnaževanjem okolja zaradi izpušnih plinov iz take naprave in občutnega naraščanja tovarnega prometa, ker bi v Pliberk prevažali odpadke iz vse Koroške, nekaj tovara pa bi prevažali tudi po železnici, sta izrazila občinska predstavnika Pajank in Wakounig. Za leto 2005 strokovnjaki pričakujejo za sežiganje približno 120.000 ton odpadkov (lani jih je bilo 159.600 ton!) v primeru, da se deželna vlada (deželni zbor) dokončno odloči za termično predelavo. Župan Pajank je sicer priznal, da moderna tehnologija zmanjša onesnaževanje, vendar je kljub temu pričakovati povečanje le-tega. Strupeni plini, ki se vsak dan valijo pre-

Razprava o sežigalnici je privabila številne občane

ko Karavank iz Slovenije (največji onesnaževalki sta termoelektrarna Šoštanj in recycling naprava za baterije blizu Raven) nad Podjuno resno ogrožajo zdravje prebivalcev. Za ilustracijo je navedel statistične podatke, ki zgovorno pričajo o posledicah: v okraju Velikovec je največ rakavih obolenj, samorov, alkoholikov in narkomanov. Župan in podžupan sta se odločno izrekla proti gradnji take sežigalnice na tem območju. Podžupan Wakounig pa je še dodal, da bi bil resno ogrožen mehki turizem, s katerim se ukvarjajo občani, in s tem povezana delo-

vna mesta. Občine pod Peco beležijo letno približno 50 do 60.000 nočitev.

Kako rešiti problem odpadkov?

Dr. Gernot Wurm z deželne vlade je v svojem predavanju nakazal zakonsko osnovo v zvezi z odpadki in odpadnim gospodarstvom. Medtem ko je prej imela deponijo za odpadke vsaka občina, danes na Koroškem obstaja 5 velikih deponij (še leta 1988 so ukiniteli zadnjo občinsko!). Velik napredek je bilo uvajanje ločevanja odpadkov – stekla, papirja, kovin, obleke, plastike – in s tem

v zvezi pripravljenost industrije za predelavo teh materialov. Oktobra lani pa se je deželna vlada odločila in sklenila, da zgradi termično napravo za predelavo odpadkov. Pred sklepom pa je dala izdelati razne študije, izvedla anketo in strokovno diskusijo. Februarja letos pa se je deželni zbor priključil sklepu deželne vlade, da se do leta 2005 to vprašanje reši v smislu termične naprave. Doslej se je javilo 85 občin, v ožji izbor pa je prišlo 13 občin, med njimi tudi Pliberk (Drveša vas). Dr. Wurm je tudi povedal, da odločitev o lokaciji še ni sprejeta in da bodo vsako občino, ki bi prišla v poštev, še preverili (okolje, prometne zveze, navezanost, infrastruktura itd.). Stroški za termično napravo se gibljejo med eno in dvema milijardama šilingov plus obratni stroški. Zaposlili pa bi približno 50 ljudi, občina pa bi imela dohodek v višini približno milijon šilingov, ne pa pet, kot so nekateri rekli oziroma pisali.

Dipl. inž. Tristan Jorde je v središču svojih izvajanj postavil preprečevanje odpadnih snovi ter hladno predelavo odpadkov. Raziskave so pokazale, da je taka predelava naravi bolj prijazna in tudi cenejša. Predlagal je, naj sežigalnico postavijo v središču Koroške, kjer živi največ ljudi, to je nekje med Celovcem, Beljakom in Šentvidom. V tem območju so tudi

najboljše prometne zveze. Jorde je Pliberk kot lokacijo za termično napravo ocenil kot neprimeren. Meni, da so možnosti za Pliberk minimalne (prometne veze, obrobna lega).

Proti sežigalnici

Po izvajanjih strokovnjakov so se k besedi javili številni občani/občanke, ki so opozorili na nevarno onesnaževanje, ki že tako prihaja iz sosednje Slovenije in resno ogroža zdravstveno stanje prebivalcev v okraju Velikovec. Domačinka Ingeborg Kušej je povedala, da njen edini otrok boleha na pljučih zaradi posledic onesnaževanja zraka in da prav zaradi tega odklanja lokacijo Pliberk. Občinski odbornik Pototschnig je predlagal, da se sežigalnica postavi v centralni prostor Koroške, če so po mnenju dr. Wurma emisije take naprave tako majhne! Pozval ga je, naj pokaže civilni pogum in se izreče proti lokaciji Pliberk. Napovedal je protestne akcije in demonstracije. Nadalje so občani opozorili na ogroženost turizma, povečanje prometa v zvezi s transporti in cestni hrup.

Dr. Wurm pa je na neko vprašanje iz publike odgovoril zelo cinično, da se v nekaterih krajih celo razvija ogledni turizem za sežigalnice.

M. Š.

KOROŠKI STUDIO ORF PRAZNUJE

Zlati jubilej slovenskih sporedov

Množica častnih gostov, lahko bi rekli kar iz prostora Alpe-Jadran, iz vseh treh jezikovnih in kulturnih področij na stičišču ob tromeji – slovanskem, romanskem in germanskem – se je pretekli petek zbrala v ORF teatru deželnega studia za Koroško v celovski Sponheimerici.

Slovesnost ob petdesetletnici slovenskih (slovenskega) spored(a)ov so se udeležili politiki državni sekretar za Slovence po svetu dr. Peter Vencelj, slovenski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Jože Jeraj, vodja urada koroške deželne vlade ddr. Karl Anderwald, iz medijskega področja predsednik Evropskega združenja regionalnih tv-programov CIRKOM Carlo Ranzi, intendant koroškega deželnega studia dipl. trg. Helmut Schwandter, Peter Mori in Andrej Rot iz osrednje slovenske RTV, Peter Strakl iz mariborskega studia, iz slovenskih programov za italijansko in madžarsko narodno skupnost pa Antonio Rocco iz Kopra in Sandor Szunyogh iz Lendave. Manjšinske radijske in tv-programe zunaj Slovenije so na prireditvi zastopali FiliBERT Benedetič, vodja slovenskega programa, in Saša Rudolf, vodja slovenskega in italijanskega programa pri RAI Trst, Hans-Jörg Kucera, glavni urednik programa v nemškem jeziku v Bocnu, poleg njih pa še vodja hrvaškega programa na avstrijskem Gradiščanskem Ewald Pichler in glavni urednik Kleinen Zeitung Reihold Dotolo.

Iz koroškoslovenskih vrst so se slavnosti udeležili predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm, oba predsednika osrednjih kulturnih organizacij, dr. Brumnik in dr. Zerzer, NSKS je zastopal dr. Franc Wutti, koroško cerkev pa msgr. Stanko Čegovnik.

Svečani govori so bili zgoščeni in kratki. Najprej je slovenskemu uredništvu čestital deželni intendant ORF Helmut Schwandter. Poudaril je, da je slovenski oddelek sestavni in enakovredni del koroškega deželnega studia in da se

Skupni nastop pevcev šentprimoške »Danice« in mešanega pevskega zbora iz Sel

Pionirji koroškega slovenskega radijskega sporeda: Helmut Hartman, Mira Pehani in France Vrbinc

Bernarda Fink-Inzko

koroškega programa brez njega ni mogoče več predstavljati.

Ddr. Anderwald je v imenu uradne Koroške naglasil, da so v teku priprave za časovno razširitev radijskega in tv-programa, bolj konkreten pa ni bil.

Predsednik Evropskega združenja regionalnih tv-programov Carlo Ranzi je dejal, da so postali manjšinski programi v Evropi del kulturne in medijske scene, ki s svojo mnogolikostjo povezuje v skupnost.

Višek jubilejne svečanosti je bila nedvomno podelitev odlič-

ja Republike Slovenije – Častnega znaka svobode –, s katerim je slovenski oddelek koroškega radia odlikoval slovenski predsednik Milan Kučan. V njegovem imenu ga je predal slovenski generalni konzul v Celovcu Jože Jeraj, slovenskemu oddelku pa je čestital tudi državni sekretar Peter Vencelj.

Dokaj čustveno obarvano je zbranemu občinstvu spregovoril vodja slovenskega oddelka in predsednik Evropskega združenja manjšinskih radijskih

Vodji slovenskega sporeda Mirko Bogataj je visoko odlikovanje Republike Slovenije predal gen. konzul Jože Jeraj

Veličastna proslava z dvema kvalitetnima zboroma in še z mezzosopranistko Bernarda Fink-Inzko je sicer ustvarila vtis mogočnosti in kvalitete, ni pa mogla prepričati o svežini in inovativnosti slovenskih programov v ORF. Če že zamižimo dejstvo, da o bodočem razvoju programov kot takih ni bila izrečena niti ena sama verodostojna beseda, razen nekaj o razširitvi oddajnega časa, pa moramo kljub temu ugotoviti, da bolj ali manj stopicamo na mestu. Hvale politikov o vključenosti ORF preko slovenskih programov v demokratično medijsko Evropo postanejo kar smešne, če primerjamo medijsko oskrbo drugih manjšin v Evropi, tudi tistih, ki živijo zunaj tako imenovane demokratične Evropske unije. Precej manj številna italijanska narodna skup-

Ob robu

nost na slovenski obali ima dejansko v svojem jeziku celodnevni radijski in vsakodnevni nekajurni televizijski program. Pa naj spet kdo reče, da je tam doli tako le zaradi komercialnih vzrokov, saj je tudi Avstrija najbrž močno zainteresirana vsaj za trgovinsko sodelovanje s Slovenijo. Ob vsem tem pa precejšen del naše narodne skupnosti na Koroškem ne more gledati niti osrednjega slovenskega nacionalnega programa, kljub zračni oddaljenosti od Ljubljane samo nekaj 70 kilometrov. Kaj je s tako željenim Radiom sosedstva, še tudi na kaj bolj jasno.

K scenariju prireditve pa samo tole: z ozirom na tehnične možnosti – predvsem množico avdiovizualnih sredstev – bi bila lahko precej bolj dinamična in s tem tudi pestra.

programov Mirko Bogataj. Z globokim spoštovanjem se je zahvalil pionirjem slovenskih oddaj na Koroškem Miri Pehanijevi, Helmutu Hartmanu in Francetu Vrbincu. Dejal je, da petdesetletnica ne sme biti začetek konca, temveč konec začetka za slovenske radijske in tv-programe na Koroškem. Ob tem je tudi kot edini postavil vprašanje sprejemanja slovenskega tv-programa iz Ljubljane, ki naj bi bil pomembno dopolnilo prizadeva-

nju njegovega oddelka za ohranitev jezika in kulture med koroškimi Slovenci.

V res bogatem kulturnem sporedu, ki ga je suvereno povezovala Danica Urschitz, sta skupno in posamič nastopila mešana pevska zbor »Danica« in »Sele« pod vodstvom Stanka Polzerja in Romana Verdela, z odličnimi solističnimi vložki pa še mezzosopranistka Bernarda Fink-Inzko ob klavirski spremljavi Bruna Petrischka.

Jože Rovšek

V KOTLJAH NA KOROŠKEM Ustanovljena Prežihova ustanova

V soboto, 28. septembra, so predstavniki šestih koroških občin, petih društev oz. zavodov, SKB banke iz Ljubljane, poleg njih pa še 12 posameznih oseb v Kotljah na Koroškem podpisali ustanovno listino Prežihove ustanove in formirali ustanovitveno premoženje v višini 1,8 milijona SIT (nekako 150.000 šilingov). Ustanova – lahko bi jo imenovali tudi sklad ali fondacija – ima v svojem namenu zapisano, da bo opravljala naslednje naloge: podeljevanje štipendij za dodiplomske in podiplomske študij, znanstveno raziskovalno dejavnost, kulturno umetniško dejavnost, založništvo in drugo.

Med ustanovitvenimi soppodpisniki so poleg Kluba Korošcev in Kluba koroških

Slovencev v Ljubljani tudi Slovenska prosvetna zveza, Slovenski znanstveni inštitut, Krščanska kulturna zveza in Narodopisni inštitut »Urban Jarnik« iz Celovca.

Ustanovitveni podpisniki so izvolili tudi organe ustanove, in sicer upravni odbor, nadzorni odbor in štipendijsko komisijo. Upravni odbor vodi predsednik Kluba Korošcev v Ljubljani prof. Stane Vrtič.

Ob ustanovitvenem dejanju je bil tudi bogat kulturni program. Učenci osnovne šole »Prežihov Voranc« iz Koteljske so izvedli recital iz Prežihovih del, igralka Jerica Mrzel je nastopila z ljudskimi in mirovniškimi pesmimi, pela pa sta še Kvintet Ajda in kantavtor z uglasbenimi Pežihovimi teksti.

20 LET SPD »HERMAN VELIK«

Pevsko srečanje na Bajtišah

Mladi selski kitaristi ob nastopu na Bajtišah

Slovensko prosvetno društvo »Herman Velik« v Selah na Kotu je v nedeljo popoldne na Bajtišah praznovalo svoj 35. rojstni dan, obenem pa je bil koncert posvečen tudi 20. obletnici smrti Hermana Velika.

V pozdrav je navzočim zapela in zaigrala domača skupina mladih kitaristov, ki vadijo pod vodstvom selskega župnika Štefana Krampača. Korajžno in zavzeto so zaigrali ter poželi zaslužni aplavz.

Ta koncert je imel torej dva dela, saj se je v prvem z veseljem pogledalo nazaj na uspešno delovanje društva in temu primerno veselo in nasmejeno je potekal tudi kulturni program. Za to pa so poskrbeli pevke in pevci vokalne skupine VOX pod vodstvom Travdi Lipusch ter skupina »a capella« iz Dobrle vasi pod vodstvom Petra Grilliza. Poslušalcev niso očarali samo s svojim izvrstnim petjem, pač pa tudi s simpatičnim nastopom in komentarjem.

Drugi del, ki se je pričel z govoroma selskega župana Wassnerja in predsednika SPZ dr. Brumnika, ki sta društvu če-

stitala k obletnici in se mu zahvalila za neutrudno delovanje. Župan Wassner je nato še omenil, da je imela selska občina v Hermanu Veliku velikega moža, ki je delal in se razdajal za sočloveka. Dejal je, da se v današnjem hitrem času kaj kmalu vse pozabi, kar je bilo. Da pa je Herman Velik ostal do danes v spominu, pa kaže, kakor priljubljen in spoštovan je bil.

Dr. Brumnik pa je kot predsednik društva »Valentin Polanšek« poklical v spomin podobno pot med Hermanom Velikom in Valentinom Polanškom, ki nista bila le osebna prijatelja, temveč je bilo njuno življenje posvečeno drugim, in tudi Valentina Polanška je smrt prerano iztrgala iz naših vrst.

Glasbeno je drugi del zaključil moški nonet »Vasovalci« iz Zabreznice v Sloveniji. Predsednica društva Eda Velik je poleg že omenjenih dveh govornikov pozdravila tudi predsednika pevskega društva v Selah in vodjo ljudske šole na Kotu Heriberta Kulmescha, predsednika KPD Planina v Se-

lah Martina Dovjaka ter predsednika bôroveljskega društva Melhiorja Verdela.

Vsi, ki so prišli od blizu in daleč, pa tudi nastopajoči sami, so bili navdušeni nad uspelim koncertom, po njem pa so še nekoliko popraznovali.

E. V.

Predsednik SPZ in SPD »Valentin Polanšek« dr. Gustav Brumnik

V ZALOŽBI WIESER

»Aushäusige« Sabine Gruber

Ob koncu septembra je Založba Wieser izdala prvenec mlade pisateljice Sabine Gruber, prav zaradi svoje trpkosti vsebine imenovan Aushäusige, kar naj bi naslovno pomenilo tudi brezdomko, žensko torej, ki je izgubila dom, toplo družinsko ognjišče. Knjiga je po literarni obliki roman, po žanru pa bi ji lahko pripisali psihosocialno oznako. Avtorica je po rodu iz Južne Tirolske, življenska pot pa jo je zanesla v Benetke in na Dunaj, gibal se je torej v trikotniku bivše avstro-ogrske k.u.k. V letih 1994/95 je živela v Celovcu, za katerega pravi, da je središče osi Benetke-Dunaj. Na Koroškem sta jo zanimala tudi sožitje med obema narodoma in problemi dvojezičnosti.

Droben roman »Aushäusige« je v največji meri nastajal prav v Celovcu, kjer je bila avtorica kot pisateljica štipendirana od mestne uprave (Stadt-

schreiberin), zdaj pa se ob varčevanju ta pomoč literatom ukinja in Gruberjeva se je na predstavitvi upravičeno vprašala, ali bo odslej pisateljstvo le še privilegij premožnih literatov.

Na predstavitvi je sicer vabil celovski podžupan in mestni kulturni refent Siegbert Metelko, ki pa se na podiju ni pojavil, avtorico je predstavil germanist dr. Klaus Aman, o delu pa je recenzijsko spregovoril dr. Heimo Strömpfl. Lastnik založbe Lojze Wieser je poudaril, da z izdajo prvenec v ciklu »Das erste Buch«/Prva knjiga želi nekako prekoračiti meje med generacijami, ki obstajajo tudi v nemški literaturi.

Avtorica je iz svoje knjige brala sama, z velikim zanimanjem pa je njeni, lahko bi rekli avtobiografski, izpovedi prisluhnilo precejšnje število poslušalcev. J. R.

BIBLIOGRAFSKA PRIDOBITEV

Izšel je prepotreben Slovar pravnega in ekonomskega jezika

Pretekli teden je celovška Mohorjeva predstavila pomembno pridobitev na bibliografskem področju in sicer Slovar pravnega in ekonomskega jezika – 2. del, slovensko-nemški. Z njim sta avtorja dr. Pavel Apovnik in dr. Ludvik Karničar zaključila obsežno delo, trajajoče dobro desetletje, saj je prvi del, nemško-slovenski slovar, izšel že leta 1990.

Pomen tega zaključnega dela je med koroškimi Slovenci nedvomno zelo velik, saj jezik še bolj kot v leposlovnih obliki

šepa na strokovnem področju. Dr. Apovnik je pred leti še kot uradnik pri deželni vladi izposloval finančno podporo zveznega pravosodnega ministrstva in Urada koroške deželne vlade za izdajo prepotrebne slovarja. Z njegovo pomočjo naj bi se koroški Slovenci tudi na pravnem in ekonomskem področju enakopravno uveljavljali v kontaktih s sodnimi in upravnimi oblastmi.

V obeh delih slovarja je pravno in ekonomsko strokovno izrazje razčlenjeno v preko 30.000 geslih, podgeslih in besednih zvezah. Poseben poudar-

rek je prav na besednih zvezah, kar mu daje aktualnost in živost pravnega in ekonomskega jezika.

Slovar je seveda v prvi vrsti namenjen strokovnjakom na teh poročjih, upravnim delavcem, odvetnikom, prevajalcem in tolmačem, učiteljem v strokovnih šolah, študentom, strokovnim delavcem v bančništvu in trgovini in mnogim drugim, ne nazadnje pa tudi vsem nam, saj se tudi kot navadni občani dnevno srečujemo s sodnimi in upravnimi oblastmi. Prav zato ne bi smel manjkati na naših knjižnih policah. J. R.

Pismo bralca

»Za prežinjat!«

V Kleine Zeitung, 28.9.1996, stran 32, pod »Neutralität ist überholt« berem med drugim:

»Was soll man von einem Europa-abgeordneten halten, der einem Walter Reder den Handschlag gibt und der die Neutralität aufgeben will?«

Frischenschlager: Zur ersten Frage habe ich oft genug erklärt, daß es mir dabei nicht um irgendwelche Verknüpfungen mit Kriegsverbrechen geht. Das können sie mir glauben oder nicht.«

Dalje berem v Volkswille, števil. 28, 2.2.1985, stran 2, med drugim:

»In seinem Bericht an den Bundeskanzler stellte Frischenschlager den entscheidenden Sachverhalt folgendermaßen dar: Wir begrüßten zuerst die

das Flugzeug verlassenden italienischen Beamten und dann den etwas später von seinem Anwalt und einem italienischem Begleitarzt gestützten Reder.

Reder befindet sich bis heute in der Badner Martinek-Kaserne im Gewahrsam des Bundesheeres.«

Tako pravi bivši avstrijski obrambni minister. Kaj je Reder v 2. svetovni vojni počel, je že zadosten dokaz, da je bil v Italiji obsojen kot vojni zločinec.

To je ena stran medalje. Na drugi strani pa del koroških Slovencev ne sramuje se, barantati s takšnimi ljudmi, samo da v politiki doseže svoj cilj. Zato vse poštenjake svarim, naj »prežinajo«, komu dajo na nedeljskih volitvah svoj glas.

Marinjak, Kotmara vas

SPOMINI NA RAZPAD JUGOSLAVIJE

O zadnjih dnevih človeštva

Vrsti publikacij o razpadu Jugoslavije se je pridružila knjiga, ki avtentično dokumentira potek politične krize in premo pot v vojaške spopade. Dnevnik Borisava Jovića, bivšega člana, podpredsednika in predsednika predsedstva SFRJ, enega izmed najožjih sodelavcev Slobodana Miloševića, je v Srbiji razburil duhove. Avtor je bil po izidu knjige razrešen vseh političnih funkcij in upokojen. Zdaj je dnevnik izšel v slovenskem prevodu.

Za objavo dnevnika se je Jović odločil zato, ker je bil izpostavljen vse hujši kritiki. Uvodoma ugotavlja, da bodo bralci lahko videli celoten arzenal perfidne politične igre, preračunane na razbijanje naše države in bolje razumeli moro dezinformacij, vsiljenih javnemu mnenju s strani prav tistih, ki so izvršili politični zločin nasilnega razbijanja suverene države s posledicami, ki bodo trajale še dolgo. Za ljubljanskega založnika knjiga potrjuje pravilnost tedanje slovenske politične usmeritve in teženj po čimbolj mirni ločitvi, češ da bi tedaj vsaka druga opcija peljala v neusmiljeno intervencijo JLA z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Dnevnik zajema čas od 15. maja 1989, ko je Janez Drnovšek postal novi predsednik, pa do 8. julija 1992. Gre za nepravilne zapise, ki jih je Jović delal sproti. Zapiski so urejeni kronološko, kakor so se dogodki odvijali. Zato so posamezna poglavja le indikativna in je praviloma o istih vprašanih govor v raznih delih knjige. Bralec si lahko pomaga z imenskim kazalom, vendar bo pogrešal stvarno kazalo in izčrpnije opombe. Dnevnik vsebuje pogovore z domačimi in svetovnimi politiki, posredujejo vzdušje pred sprejemanjem ključnih političnih odločitev in v času njihovega izvajanja, pa tudi pogosto nasprotujoče si ocene raznih obveščevalnih in drugih služb. Zapiski so kombinirani s citati

iz uradnih zapisnikov predsedstva in drugih dokumentov kot so ocene jugoslovanske ter tujih tajnih služb in vodstva Jugoslovanske ljudske armade. Vmes je tudi najti bolj ideološka razmišljanja, na primer o izbiranju razlik zaradi vpliva Zahoda po padcu komunističnih režimov. Knjiga prav tako daje globlji vpogled v Jovićevo osebnost.

Dnevnik prikazuje razkroj med politiko zveze, republik in narodov iz zornega kota politika, ki hoče braniti celovitost države na osnovi zakonika. Zato odklanja Drnovškov predlog o amnestiji Janeza Janše, obsojenega na vojaškem procesu v Ljubljani, in tedanjemu predsedniku očita, da ga skrbi v glavnem, kako olajšati delovanje vohunov, separatistov in razbijalcev Jugoslavije. Ključnega pomena je vprašanje Kosova, ki v Sloveniji in na Hrvaškem spodbuja protijugoslovansko in protisrbsko vzdušje, v Srbiji pa nacionaliste. Jović večkrat izraža tudi pomisleke glede srbske politike. Ko Dobrica Ćosić junija 1989 v Budvi zahteva, da naj bodo bolj zastopani nacionalni interesi Srbov in naj se več ne podrejajo iluzornemu bratstvu in enotnosti ter postavlja vprašanje, zakaj bi morali biti Srbi bolj za Jugoslavijo od kateregakoli drugega jugoslovanskega naroda, mu Jović nasprotuje, češ da ima srbski narod več potrebe po Jugoslaviji zato, ker Srbi živijo v skoraj vseh delih Jugoslavije in bi velik del srbskega ljudstva moral ostati zunaj meja Srbije, če si ne bi izborili drugačne rešitve. Razume Slovence, ki imajo manjšine v Avstriji in Italiji, in zato težijo tja. Boji pa se genocida nad Srbi, če bi postali nacionalne manjšine, še posebej v Hrvaški. Nevarnost pred državljansko vojno za ponovno razdelitev ozemlja je po njegovem velikanska. Tudi ko avgusta leta 1990 v Stari Pazovi Srbi organizirajo nenajavljen mit-

ing, na katerem je videti samo četnike, kučme, brade, kokarde in se obljublja pomoč Srbom v Hrvaški, je Jović zaskrbljen in meni, da ni treba delati cirkusa iz države, ker je že brez tega dovolj težav.

Jović je najprej prepričan, da lahko le komunisti preprečijo nacionalizem. Vse stranke, ki so nastale in hočejo na oblast v Sloveniji, na Hrvaškem in na Kosovu, opredeli za bolj ali manj antikomunistične, antisocialistične in separatistične. Po razpadu Zveze komunistov je kot novi predsednik predsedstva za demokracijo, uvedbo političnega pluralizma in tržnega gospodarstva. Vendar opozarja, da je treba veliko strpnosti in previdnega ravnanja, ker je situacija zaradi nacionalnih napetosti v vsaki republici drugačna in se mora najprej spremeniti zvezna ustava. Nekaj, čemur so se Slovenci upirali, ker so bili mnenja, da naj republike prej spremenijo svoje ustave in se šele potem lotijo ustave države. Ko 15. marca leta 1991 Jović odstopi, ker v predsedstvu ne najde večine, ki bi podprla vojsko v zahtevi po ukrepih, meni, da v tem trenutku lahko edinole še JLA prepreči državljansko vojno in zagotovi miren in demokratičen razplet krize. Po njegovem lahko vsak narod zapusti federacijo, vendar na temeljih ustave in ne z uresničevanjem politike izvršenih dejanj. Z odstopom pripravi mesto JLA, ki pa se, kakor Jović zapiše, sama ustraši morebitnih posledic vojaškega udara. Jović se vrne v predsedstvo, da vodstva ne bi prevzeli razbijalci Jugoslavije

in ti poveljevali JLA. Ko mu je jasno, da se bliža konec države, se vedno bolj postavlja na stran srbskih narodnih interesov.

Medtem ko v tujini, tudi v ZDA, še niso verjeli v razpad Jugoslavije, je bil Jović prepričan, da se bo Slovenija odcepila. Po njegovem sta Slovenija in Hrvaška podpirali separatizem Albancev prav zato, da bi pozneje imeli alibi za svoje podobno jutrišnje ravnanje. O namenih hrvaške politike se Jović seznanil februarja 1990 ob govoru Franja Tudjmana v Clevelandu, ki ga delno navaja. Tudjman naznanja, da je osnovni cilj Hrvaške izstopiti iz Jugoslavije. Namerava čistko vseh protihrvaških kadrov, Srbe na Hrvaškem razglasiti za hrvaške državljane in jih imenovati *Hrvati-pravoslavci*. Naziv *Srb-pravoslavci* bo prepovedan. Ena najvažnejših nalog naj bi bila pridobitev muslimanov oziroma osvojitve BiH, kjer da HDZ nima pozicije, kakršno bi morala imeti, ker ima Srbija tam veliko simpatij.

26. marca 1990 Jović povzame dogovore s sestanka koordinacije v SR Srbiji, na katerem sodelujejo vsi vodilni funkcionarji vseh ravni. Odločijo se, da bo Srbija vodila politiko obstanka Jugoslavije in se hkrati pripravljala na življenje brez Jugoslavije. Računajo na enotnost s Črno goro. Cilj je, izogniti se prelivanju krvi, s tem da izpostavimo mejo, znotraj katere ne bo vojskovanja. Zunaj te meje se vojni ne bo mogoče izogniti, češ da Bosna in Hercegovina ne bo mogla obstati kot država. Konfederacije da Srbija ne bo sprejela,

ker bi morala zahtevati garancije pravic srbskega naroda v drugih državah, kar bi bilo provokativno in neuresničljivo.

Iz dnevnika je razvidno, kako so se sprte strani vedno bolj razhajale in kakšne so bile predvsem srbske, slovenske, hrvaške strategije in mednarodne politike in dileme večnarodne vojske. Zdi se, da Jović z ugotovitvijo o arzenalu perfidne politične igre, preračunane na razbijanje države, ne priznava nobeni v konflikt zapleteni strani, niti Zahodu, najmanj Nemčiji. Hkrati dnevnik priča o nemoči in anahronizmu tedanje jugoslovanske politike, kar je moral sam Jović kmalu spoznati, ki je to politiko predstavljal in se potem odločil za politiko zaščite srbskega prebivalstva zunaj Srbije. Pretresljivo je, da so se tako politiki kakor armada zavedali, da bo nacionalistična in secesijska politika vodila v krvav konec Jugoslavije, da ni bilo strpnosti za kompromisne rešitve in so si izračunali, kje bo prišlo do spopadov. Dnevnik daje vtis, da nihče ni hotel ali ni mogel zaustaviti takega razvoja. Jović v zvezi s Hrvaško večkrat zapiše, da so se Hrvati odločili za vojno, in s tem nakazuje, da se je vojna psihoza (namerno) gojila že pred vojno in se je le čakalo, kdaj se bo začela. Da naslov knjige spominja na Krausovo delo *Zadnji dnevi človeštva*, se torej ne zdi golo naključje, povezave sežejo globlje.

Borisav Jović, *Zadnji dnevi SFRJ*, Odlomki iz dnevnika, Ljubljana: Slovenska knjiga, 1996, 480 str.

Andrej Leben

ŠENTANDRAŽ IN MARIBOR

Srečanje dveh kultur

V Šentandražu v Labotski dolini je prišlo do zanimivega in lepega srečanja. Mesti Šentandraž in Maribor sta pobrateni, družijo pa ju nekaj skupne zgodovine. Škof Anton Martin Slomšek je bil zadnji labotski škof, zatem pa je bil njegov sedež v Mariboru. Ob njegovi 150-letnici so v Šentandražu odprli razstavo o vseh nekdanjih labotskih škofih od 13. stoletja dalje in razumljivo je bilo, da so na otvoritev povabili tudi Mariborčane. Občino Maribor je zastopal podžupan doc. dr. Peter Klasinc. Ob robu je bilo slišati, da so vsi modro pobarvani občinski možje razstavo bojkotirali, kajti neizmerno bodlo jih je, da so prospekti k razstavi v obeh deželnih jezikih, pa tudi kažipot so čisto nevsiljivo dvojezični.

Z dvema koncertoma, popoldne v farovžu in zvečer v veliki mestni kulturni dvorani, pa je bilo prijateljstvo potrjeno. Prireditelji so bili v skrbeh zaradi obiska, vendar je bil čisto

zadovoljiv, posebej če posmislimo, da so »nositelji tradicij« zavestno odklanjali srečanje. Zanimivo, kakšne tradicije živijo na Koroškem!

Na obeh koncertih sta spregovorila oba podžupana in besede so bile usmerjene v razu-

Vesela Mariborčana

mevanje med narodi, regijami in posamezniki. V današnji Evropi mora biti tako povezovalje samo po sebi umevno, ustvarjanje predsodkov in strahu naj ne bi imelo več mesta med nami.

Mariborčani so »užgali« z dvema pevskima zboroma, kjer pojejo povečini študentje, nadvse pa je navdušila tudi folklorna skupina s prekmurskimi in štajerskimi plesi. Lepo je bilo tudi, da so koroški zbori zapeli po eno slovensko pesem, mariborski pa so se oddolžili v nemškem jeziku.

Dan, posebej pa še večer, je bil prijeten, poln naklonjenosti in simpatij, poln volje do nadaljnjega sodelovanja. Na obeh straneh so delovali odprti mlajši ljudje, ki jim za bodočnost ni vseeno. Na obeh straneh mladi ljudje, ki nekaj znajo in vedo, ki so delavni in dobre volje. V njih je bodočnost obeh dežel. Tradicije so lahko lepa stvar, a ne za ohranjanje okamenelih front. Tradicije so dobre le tako dolgo, dokler ljudi plemenitijo. Drugače ni nobene škode, če jih odložimo. Ne le, da ni škode, samo korist je.

Združena lista

v Socialistični internacionali

Na nedavnem kongresu Socialistične internacionale (SI) v New Yorku je bila z večino glasov preko sto včlanjenih strank v polnopravno članstvo sprejeta slovenska Združena lista sociademokratov, ki jo vodi Janez Kocijančič. Za polnopravno članstvo je kandidirala tudi Socialdemokratska stranka Slovenije Janeza Janše, ki pa se je ob strogih kriterijih sprejemanja (verjetno zaradi svojih desničarskih stališč) morala zadovoljiti z dosedanjim statusom opazovalke. V Janševem taboru z zavrnitvijo sprejema niso bili kaj prida zadovoljni. Krivdo

pa so iskali v Združeni listi, kateri še vedno očitajo komunistično preteklost v najslabšem smislu. Neki strankin novinar je iskal vzroke tudi v sami Socialistični internacionali in zapisal, da je ta pod močnim vplivom »internacionalne udobomafije«. Predsednik Združene liste Kocijančič pa je na tiskovni konferenci ob izraženem zadovoljstvu ob sprejemu njegove stranke v SI, tudi dejal, da se je Janševa SDS na vse kriplje prizadevala, da bi preprečila sprejem ZLSD v internacionalo, in se ob tem poslužila tudi podtalnih in zlobnih dejanj.

PRIREDITVE

PETEK, 11. 10.

- CELOVEC, Pastoralni center, 10. Okt. Str. 25/1 – Slov. narodopisni inštitut
15.00 Predavanje »Slovanska mitologija in slovensko bajeslovje«, pred dr. Nikolai Mikhailov
DUNAJ, v klubu KSŠSD, Mondscheingasse 9
20.00 Predstavitel filmov »Ledena doba« in »Bo bilo«

SOBOTA, 12. 10.

- DOBRLA VAS, na parkirišču pred Zadrugo-Marketom – KIS in Zadruga-Market
9.00 (do 15. ure) Kmečki praznik s trgom; prodaja pridelkov, glasba, brezplačni servis motornih žag
ŠENTJANŽ, v k & k centru – SPD Šentjanž
20.00 Predstavitel filmov »Ledena doba« Nine Sajko in »Bo bilo« po zgodbi Andrine Mračnikar »filma mladje“

NEDELJA, 13. 10.

- CELOVEC, v mestni cerkvi St. Egid
18.00 Pridiga dr. Jožeta Marketza »Pota odrešenja«; ob 19. uri orgelske improvizacije s Primožem Ramovšem in Maksom Strmičnikom
LOČE, v farni cerkvi – KKZ in fara Loče
20.00 Orgelski koncert – Ana Elizabeta Krčan-Filipič

TOREK, 15. 10.

- ŠENTJAKOB, v regionalnem centru – Regionalni center
19.30 »Brennpunkt Erziehung - Vzgoja v žarišču«, predava Melitta Haber

SREDA, 16. 10.

- CELOVEC; V Evropski hiši, Reitschulgasse 4
19.00 Predstavitel knjige Vekoslava Grmiča »Moja misel«

SOBOTA, 19. 10.

- ŠKOCIJAN, v dvorani Kassl – SPD »Vinko Poljanec«
19.30 »V Škocijanu je petje doma«; slavnostna prireditel, sod. otroški zbor iz Škocijana, dekliški zbor »Nomos«, MoPZ »Solidarnost« iz Kamnika, MePZ »Danica« iz Šentprimoža, MoPZ »Vinko Poljanec« iz Škocijana

NEDELJA, 20. 10.

- KOTMARA VAS, v farni dvorani – SPD »Gorjanci«
14.30 Gostovanje KUD »Planika« z Vojskega (Slo), veselo-igra »Dve nevesti«
BELJAK, v kongresnem centru – Gen. konzulat Slovenije, Avstr. inštitut - izpostava Ljubljana, Mohorjeva
19.00 Predstavitel knjige »Slowenien« bivšega ministra Staneta Staniča

TOREK, 22. 10.

- ŠENTJAKOB, v regionalnem centru – Regionalni center
17.00 (do 21. ure) Tečaj z ročnim delom – pletenje vencev
ŠENTKJANŽ v Rožu, v k & k centru – k & k in SPZ
19.00 »Zdravilna zelišča za tvoje zdravje« – predava specialist za zelišča župnik Weidinger

SREDA, 23. 10.

- ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani – SPD »Zarja« in kooperativa »Longo mai«
19.30 Gostovanje glasbene skupine »Iršava« iz Ukrajine – letos nekoliko drugačna prir. »Dober večer, sosed«

SOBOTA, 26. 10.

- GLOBASNICA, pri Šoštarju – SJK
20.00 Kmečki ples; igra ansambel Lojzeta Slaka

TOREK, 29. 10.

- ŠENTJAKOB, v regionalnem centru – Regionalni center
19.30 Predavanje z diapozitivi: »Škotska - doživetja s koleksom«, mag. Erich Auer

RAZSTAVE

- ŠENTJANŽ, v k & k centru
• Velika razstava o lanu in ovci
• Razstava del Snježane Rehak- Višnjnič do 12. 10.
• 26. 10. ob 19.30 uri otvoritev razstave del Klavdija Palčiča iz Trsta. Ob otvoritvi tudi igra Butalci z Marijanom Hintereggerjem.
ROŽEK – Galerija Šikoronja
• »Generacija 82«, razstava del slovenskih umetnikov: Mitja Berce, Rajko Čuber, Igor Fistrič, Cveto Maršič, Samo Perpar, Zmago Posega, Ivo Prančič, Zmago Rus, Vlado Stjepič, Jože Šubic, Konrad Topolovec, Klavdij Tutta, in Boris Zaplatil.
CELOVEC –Napoleonstadl, St. Veiter Str. 10
• Arhitektura »european 4 – »Die Stadt über der Stadt«

ČESTITAMO

Zlata poroka

Preteklo nedeljo, 6. oktobra, sta v Mlinčah praznovala zlato poroko Rezi in Alojz Raschun, p.d. Dolinarjeva. V ožjem družinskem krogu sta ob zlatoporočni maši po petdesetih letih spet stopila pred oltar v cerkvi v Rikarji vasi.

Oba zlatoporočena sta zelo spoštovana tako v vaškem krogu kot tudi sicer. Alojz se je kot mladenič vključil v antifašistični boj, pozneje pa je vseskozi sodeloval v kulturi. Najraje je igral. Med drugim je nastopal tudi v velikih dramskih projektih – V Puntariji leta 1986, v Miklovi Zali leta 1987 in leta 1990 v Požganici. Dolinarjeva mati pa je bila vseskozi steber zavedne slovenske družine.

Obema slavljencema vsi čestitamo in jima želimo še mnogo zdravih in lepih skupnih let!

„Zdej sta pa oženjena“

Po dolgih letih samskega stanu se je ujel. Karli Krautzer iz Šenpetra! Omamila ga je Nadja Zeichen iz bližnjih Ledinc. Prejšnjo soboto sta si obljubila večno zvestobo in se vzela. Na ohceti pri Borovcu se je poleg uradnih sorodstvenih gostov zbrala še množica pevcev. S petjem sta novoporočencema voščila šentjakovski „Rož“, pri katerem Karli kot tenorski steber prepeva že vrsto let, ter mladinski zbor iz Ledinc, v katerem prepeva Nadja. Z glasbenimi kozarci je svojemu pevcu čestital tudi „Kvartet Rož“. Karlija Krautzerja pa poznamo tudi kot igralca, posebno pa nam je ostal v spominu kot nepozabni »cavmar« v Miklovi Zali. Naj bo novemu zakonskemu paru skupno življenje obogateno s številnim otroškim smehom in naj ju vedno spremlja pesem!

Praznujejo

Brigita Lutnik iz Žvabeka – 60. rojstni dan in god; Rezi in Alojz Raschun iz Mlinč – jubilej zlate poroke; Martin Komar iz Kazaz – rojstni dan; Ana Ogris iz Stranj pri Šentjakobu – rojstni dan; Marija Nindler iz Dobrle vasi – rojstni dan; Johann Ferra iz Belovec – rojstni dan; Viktorija Bevc iz Lobnika – rojstni dan; Emil Muri iz Cezave pri Kotmari vasi – 55. rojstni dan; Marija Woschitz iz Encelne vasi – 85. rojstni dan; Rozi Wodlej iz Šentlipša – rojstni dan in god; Janez Smrečnik iz Globasnice – rojstni dan; Terezija Jernej iz Črgovič – rojstni dan; Marija Kraut z Bistrice – rojstni dan; Terezija Kerbitz iz Vogrc – rojstni dan; Adolf Steinbuch z Doba – rojstni dan; Kristijan Pausche iz Dobrle vasi – rojstni dan; Karl Podgornik, Hilda in Mici Čertov – Senčnikovi, Marta Dovjak – Malejeva iz Sel – rojstni dan; Maks Oraže z Borovnice – rojstni dan; Ursula Mave s Šajde – rojstni dan; Blaz Mikl iz Krive Vrbe – osebni praznik; Rupert Mikl iz Celovca – osebni praznik; Pepi Sucher z Golševe pri Žihpoljah – rojstni dan; Danica Lipusch iz Remšenika – 50. rojstni dan; dipl. inz. Franc Koncilija iz Šentvida v Podjuni – rojstni dan.

SLAVLJENCEM ČESTITA TUDI SLOVENSKI VESTNIK

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

- Četrtek, 10. 10.
18.10 Rož – Podjuna – Zilja.
Petek, 11. 10.
18.10 Kulturna obzorja.
Sobota, 12. 10.
18.00 Od pesmi do pesmi – od srca do srca.
Nedelja, 13. 10.
6.08 Dobro jutro, Koroška – Guten Morgen, Kärnten! / Duhovna misel (Hanzi Rosenzopf).
18.00 6 x 6 – Domače uspešnice.
Ponedeljek, 14. 10.
18.10 Kratak stik.
Torek, 15. 10.
18.10 Otroška oddaja.
Sreda, 16. 10.
18.10 Predstavili bomo pesmi s festivala narečnih popevk '96.
21.04 Primorski obzornik.

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 13. 10.

13.30 ORF 2

PONOVI TVI, 14. 10.

Ponedeljek, 2.25 ORF 2
Ponedeljek, 16.20 TV SLO1

- Spomin dežele: Dragocenosti deželnega arhiva v novem, sodobnem poslopju.
- Prenovljeno župnišče Pliberk – hiša/kraj srečanja za vse.
- Konjereja – nekoč za marsikoga najpomembnejši vir dohodka: Kmetje na Zilji zavezani tradiciji danes kljubujejo izzivom.
- Praznično jesensko opravilo: V Glinjah so mlatiči »lakoto ubijali«.
- Kapelčani predstavljajo svojo kulturno dejavnost in obično na turističnem sejmu »Gost tur« v Mariboru.
- Koroški nogometni dvoboj v regionalni ligi SV Feldkirchen : SAK

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser StraBe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Glavna urednica Sonja Wakounig;
uredniki Jože Rovšek, Franc Wakounig,
Mirko Štukelj

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser StraBe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

ERGOTERAPEVKA KRISTA KRUŠIČ

Specialistka za zdravljenje rok

V začetku septembra je Krista Krušič, diplomirana ergoterapevka, v celovški Waaggasse 10, v neposredni bližini kapucinske cerkve, odprla svojo novo ergoterapevsko ordinacijo. Prihodnjo soboto, 11. oktobra, ima dan odprtih vrat in kogar njeno delo zanima, se lahko oglasi na tem naslovu. Krušičeva je edina zasebna ergoterapevka za roke v Celovcu, hkrati pa zdravi tudi v beljaškem sanatoriju. Bolniki k njej prihajajo iz vse Koroške.

Ergoterapija je poleg fizioterapije, ortooptike, radiologije in logopedije ena od petih pomembnih medicinskih poklicev. To pomeni, da je ergoterapevt/ka

partner/ica specializiranih zdravnikov.

Krista Krušič se je v okviru te stroke specializirala za rehabilitacijo rok. Pacienti, ki imajo poškodbe roke ali so bili na njej operirani oz. imajo druga obolenja, so pri njej dejansko v najboljših rokah, saj jim nudi strokovno rehabilitacijo in nasvete. Pravi, da za rehabilitacijo obolelih udov ni nikoli prepozno, seveda pa je za okrevanje najbolje, če s terapijo začnemo čimprej po operaciji ali po začetku obolenja.

Krušičevi pacienti pošiljajo zdravniki, cilji rehabilitacije so jasno opisani in določeni – in temu primerno Krista Krušič prilagaja rehabilitacijske pose-

ge. Pri tem se poslužuje predvsem iger, da z njimi krepi mišičevje in sploh pacientov gibalni aparat. Ves terapevtski potek natančno dokumentira in s stalnim merjenjem gibljivosti posameznih poškodovanih prstov ali cele roke spoznava napredek, s tem pa pacienta tudi spodbuja in krepi njegovo samozavest. Trenutno med drugimi obravnava kmeta iz zgornje Koroške, ki se mu je naenkrat vnela desna roka in je le malo manjkalo, da mu je niso vzeli. Sedaj mora tako rekoč postopoma, prst za prstom, členek za členkom, vračati roki nekdanjo moč in jo usposablja, da jo bo pacient pri svojem delu lahko spet enakovredno in v polni meri uporabljal. Prvi drobnosti uspehi so že vidni in za prizadetega pacienta je vsak napredek izjemen uspeh in doživetje, pa čeprav bo do popolnega okrevanja trajalo še nekaj časa.

Pot strokovnega usposabljanja

Pot do ergoterapevtskega poklica se v bistvu prične z zaključeno maturo ali z diplomom za bolniškega strežnika oz. strežnico. Krušičeva se je po maturi na slovenski gimnaziji vpisala na dunajsko akademijo za ergoterapijo. Po splošni izobrazbi se je specializirala za zdravljenje rok in po opravljeni diplomu sedem let delala na dunajski ortopedski kliniki, dokler se ni pred tremi leti osamosvojila. Ob opravljanju poklica se je nadalje izobraževala na področjih ortopedije, kirurgije roke in revmatologije, zato je usposobljena tudi za zdravljenje pacientov z revmatičnimi težavami in obolenji.

vsem enostavni in samoumevni, bolnemu pa povzročajo velike težave in dodatne bolečine.

To pa tudi pomeni, da se Krušičeva pozanima za potek potrebnih vsakdanjih opravil ter kako jih pacient uspe opravljati. Druga pomembna plat ergoterapevtskega dela so pripomočki. Ker jih je treba prilagoditi potrebam in zahtevam posameznika, jih Krušičeva izdeluje tudi sama, med drugim tudi opornice za oporo in fiksiranje udov, in razne mehanizme za razgibavanje prstov, mnogi pripomočki pa so izdelani industrijsko in s tem na voljo za uporabo.

Predvsem pa je pomembno paciente pripraviti za sodelovanje. Med njimi so namreč tudi takšni, ki se enostavno ne morejo spriznati z obolelo in oslabele roko, da zaradi boleznih ali poškodbe pač za dalj časa niso zmožni za delo. Ti bi hoteli, da bi bilo zdravljenje v hipu opravljeno in da bi lahko spet delali. Ko pa uvidijo, da brez terapije ne bo šlo in da zdravljenje napreduje, jim to zelo pomaga. Pacient mora najprej samega sebe sprejeti in imeti potrpljenje, kajti upeh je mogoče meriti le v majhnih korakih. Pri tem pa mu ergoterapevt stoji ob strani, ga spodbuja in opogumlja, ter ga pripravlja do tega, da zavestno sodeluje pri terapiji.

Krušičeva ugotavlja, da je ergoterapija kot velika možnost zdravljenja še premalo znana med prebivalstvom in celo med zdravniki. Zelo pomembno pa je, da so v proces zdravljenja vključeni svojci bolnika, katerim svetuje, kako mu lahko olajšajo okrevanje. Prav tako si Krušičeva po potrebi ogleda tudi delov-

50 KRIŽANKA Sonja Wakounig											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13					14		15				
	16					17				18	
19				20					21		
22			23		24			25		26	
			27	28			29			30	31
32	33					34		35			
36			37		38					39	
	40	41	42		43					44	
45				46					47		
48								49			

VODORAVNO: 1. luna 6. razdelitev leta v mesece in dneve 13. antična posoda, navadno za žito, vino ali olje 15. ostanek pri pomivanju posode 16. ogrinjalo proti dežju 18. svojilni zaimek (množina) 19. tračnica 20. priprava za umetno sončenje 22. riževo žganje 24. Slavko Osterc 25. prvi moški po bibliji 27. ena od barv 30. začetek abecede 32. Julijin ljubimec 34. prebivalci slovenskega obmorskega mesta 36. junaška pesnitev 37. vrsta listnatega drevesa 39. okrajšava za »tega leta« 40. starejša avstrijska igralka (Elfriede) 43. ostanek pri gorenju 44. notranji del ogla 45. prebivalec antilskih otokov 47. zvezde, ki se na novo pojavijo 48. italijansko obmorsko mesto blizu francoske meje, znano po rožah 49. prebivalec Sel

NAVPIČNO: 1. Miha Andreaš 2. doba v umetnosti v prejšnjem stoletju 3. ozračje 4. grški bog vetrov 5. velik otok v Kvarnerskem zalivu 7. mrenica, film 8. slovensko ime za francosko reko Loire 9. Erna Muser 10. melona 11. vzdevek Goethejeve matere 12. preprost električni kuhar 14. švicarsko zimsko letovišče 17. vrsta gline 19. gorovje v srednji Evropi 21. lep, nerelaističen prikaz 23. ustvarjalec 26. slovensko ime za

mesto Mantua 28. plakanje, vek 29. največji kontinent 31. glasilo kake organizacije ali podjetja 33. pomoč v situaciji, naslonilo 35. del voza 38. najvišja igralna karta 41. polt, barva kože 44. debela palica 45. Katja Schnabl 46. francoski člen 47. nikalnica

Rešitev iz SV št. 40

VODORAVNO: 1. FORINT 6. PIASTER 12. UDAV 13. RUBELJ 15. URA 16. NEBESA 18. AZOV 19. NIN 20. TO 21. RAKETE 23. ATIKA 25. NEKI 27. VETERINAR 30. VAGA 32. RAK 33. RA 34. OMO 36. ORLI 37. ONA 38. NK 40. ŠILING 42. JEN 43. NE 45. ANUS 46. ODA 48. OL 50. UDO 52. DICKENS 54. CMIR 56. IN 57. IRKA 58. LEI 59. KUNA 61. AJA 62. VRENJE 64. NA 65. ATA 66. TINTA 67. LIRA

NAVPIČNO: 1. FUNT 2. ODEON 3. RAB 4. IVERKA 5. TRAK 6. PEZETA 7. ILO 8. AJVAR 9. TUNINA 10. RANAR 14. BATERIJA 17. SAIGON 22. EV 24. TIRAN 26. EVOLUCIJA 28. EKONOMIJA 29. ROŠADA 31. ARGONAVT 35. MINI 39. KRONA 41. ISKRA 44. EU 47. DS 49. LI 51. DINAR 53. EK 54. CENT 55. RK 58. LEN 60. UNI 61. AT 63. RI

Ergoterapevka Krista Krušič, doma iz Velinje vasi

Ergoterapevka s pacienti dela različne razgibovalne vaje, jim svetuje, kako naj si olajšajo vsakodnevne tegobe, na primer, kako naj se češejo, kaj narežejo, si obuvajo čevlje in podobno. Svetuje in pokaže jim pač olajšavo za vse gibe in prijeme, ki so za zdravega človeka po-

no mesto in tam svetuje olajšave po ergonomičnih merilih. Ergoterapija je za okrevanje pomembna na vseh starostnih stopnjah. Zavarovalnice sicer vnaprej ne prevzemajo stroškov zanjo, vendar po predložitvi računa vrnejo delni znesek.

Franc Wakounig

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Umetnost akceptiranja

Neodvisno od tega, ali ste na delovnem mestu, doma, pri starših ali prijateljih – po vsej verjetnosti poznate občutek, da bi najraje koga spremenile. Če bi ta ali oni človek bil le nekoliko drugačen, za koliko bi bilo naše življenje lažje? Se vam zdi znan tale stavek? Najbolj seveda želimo spremeniti človeka, ki nam je najbližji: svojega partnerja/moža, svoje otroke ali starše.

Kajpa, ko imajo toliko lastnosti, ki nas motijo, o katerih smo enostavno prepričane, da niso dobre, niso socialne, ne ustrezajo etičnim normam, so pod vsako kritiko! (Ob teh vrsticah se seveda tudi vprašam, koliko takšnih lastnosti imam sama, takšnih namreč, ob katerih se spotikajo moji najdražji? Morda gre tako tudi vam?)

Najbolj enostavna rešitev tega problema je velikokrat ta, da skušamo spremeniti druge. In kako nam gre, če nas same ne znajo akceptirati takšne, kakršne smo? Če nam daje na primer naš partner stalno občutek, da bi nas ljubil bolj, če bi bile nekoliko drugačne, na primer takšne kot kakšna znanca (ki se mu zdi vsaj na prvi pogled idealna!).

Dejstvo je – in na to temo je bilo napisanih že veliko knjig – da vsak človek na dnu svojega srca želi, da bi ga drugi sprejeli prav takšnega, kakršen je, da bi lahko izživel sebe, imel delo, ki mu ustreza itd. V naših medčloveških odnosih iščemo prav to celotnost, vendar pa pri tem tudi stalno prihajamo na meje, ki nas ločujejo drug od drugega. Po eni strani želimo biti sprejete takšne, kakršne smo, po drugi strani pa nam ne uspe sprejeti drugih takšnih, kakršni so. S tem bomo morali živeti. Nekateri psihologi so prepričani, da je to, kar vidimo zunaj nas, neke vrste zrcaljenje naše notranjosti. Na drugih vidimo (ljubimo ali sovražimo) prav tiste lastnosti, ki jih imamo tudi sami, vendar jih na sebi ne vidimo.

Recimo, da so ti nazori pravilni, da je v resnici tako – potem to navsezadnje ne pomeni nič drugega, da moramo sprejeti drugega, pa bomo znale sprejeti tudi sebe. Ali pa obratno.

Morda nam bo pri akceptiranju drugih v pomoč, če se bomo spravile same s seboj, s svojimi mejami in z vsemi lastnostmi, ki jih imamo. In morda se nam bo tako posrečilo tudi, da se bomo za korak oddaljile od našega negativnega, stereotipnega mišljenja, od naše jeze in trme, ki nas popadeta, če nekdo ne ravna po naši volji.

SAK - Preschern zaslužen za zmago

SAK: Preschern, Hrštic, Zankl, A.Sadjak, Kriwitz (78. Smid), Wuntschek (46. M.Sadjak), Škerjanec, Eberhard, Ziehaus, Grujić, Hober (62. Omerović).
Gol za SAK: Hrštic (29. enajstmetrovka), celovski stadion, 250 gledalcev, sodnik Hütter.

V devetem krogu prvenstva je SAK preteklo nedeljo na celovškem stadionu gostil moštvo iz Voitsberga. Kljub slabemu vremenu so prišli zvesti navijači iz vseh krajev. Igrišče je bilo od močnega dežja mokro in spolzko, žoga pa je bila gladka in nevarna. Po dobri igri v Wolfsbergu so bila pričakovanja o gladki zmagi upravičena. SAK je tokrat igral preveč v sredini igrišča, poleg tega pa je prišlo do številnih napak in nesporazumov pri oddajanju žoge. Tako je imel Voitsberg vedno spet priložnosti za nevarne protinapade. V 29. minuti pa je obrambni igralec Voitsberga v kazenskem prostoru storil prekršek nad Grujićem. Prisojeno enajstmetrovko pa je Hrštic z ostrim strelom realiziral z golom - 1:0. SAK je nato igral zelo ofenzivno in drugi gol je visel v zraku. Toda v 45. minuti je sodnik po prekršku nad napadalcem Voitsberga pokazal na belo točko! Odlični vratar Preschern, ki ima največ zaslug za

Grujić je vedno spet nevarno prodril v kazenski prostor

zmago svojega moštva, je refleksno ujel streljano žogo! Po pavzi pa so imeli gostje, ki so močno pritiskali, še nekaj lepih priložnosti, toda izredno razpoloženi vratar Preschern se je izkazal kot nepremagljiv. SAK je z veliko truda ubranil pičlo vodstvo. Zmaga je bila tokrat res nekoliko po sreči, vendar zelo pomembna. SAK zaostaja za prvim na lestvici le še osem točk.

■ Vodeči WAC iz Wolfsberga je na tujem igral proti Welsu neodločeno 1:1; prav tako so neodločeno igrala ostala koroška moštva: VSV proti Austriji 2:2, St. Florian proti Trgu 1:1, Pliberk pa je še rešil točko proti Lipnici, ki je po petih minutah vodila že z 2:0!

Na lestvici še vedno vodi WAC s 22 točkami, drugi je Wels (20) pred Voitsbergom (16), ki pa ima tekmo manj. SAK je na odličnem 5. mestu z 14 točkami.

ODBOJKA

Dobljeni podlegli vodečemu Salzburgu

Preteklo soboto so Dobljani odigrali tekmo proti moštvu PSG Salzburg, ki je prvi na lestvici. Salzburg ima dva legionarja, ki sta oba igrala na olimpijskih igrah v Atlanti. Eden v reprezentanci Amerike drugi pa v reprezentanci Holandske. Salzburg je kar od začetka igral s polno paro in je prvi set gladko zmagal s 15:7. Nasprotnik je imel zelo močan servis. Dobljani pa so imeli težave pri sprejemu in tudi napake pri servisu so se vrstile. Na začetku niso prišli do svoje igre. Drugi set pa je potekal že bolj po želji številnih navijačev, ki so prišli v Šentpavel. Salzburg je vodil že s 4:0, toda domačini se še niso vdali in so si priborili 11:11. Potem so vodili s 14:12 in zapravili 4 set žoge. Tako je Salzburg točko za točko približal in set zmagal s 16:14. Tretji niz pa se je pričel podobno kot prvi, nasprotnik je kmalu vodil z 8:2 in vse je kazalo, da bo tekme hitro konec. Vendar so se Dobljani še naprej borili, toda set vseeno izgubili s 15:11. Trener Ivartnik je po tekmi menil, da so njegovi igralci igrali s prevelikim respektom, vendar izgubiti proti temu nasprotniku ni sramota. **M. T.**

PRVENSTVENA TEKMA

v soboto,
12. oktobra, ob 15. uri
TRG - SAK
na stadionu v Trgu
Prisrčno vabljeni!

BOKS

Franci Wieser v odlični formi

Najuspešnejši slovenski boksar Franci Wieser, član HSV Celovec, se pripravlja na avstrijsko prvenstvo, ki se bo začelo novembra v St. Pöltnu, boksal pa bo v teški kategoriji (81 - 91 kg).

Preteklo soboto je bila v športni dvorani v Vetrinju primerjalna tekma proti Dunaju.

Njegov nasprotnik je bil Martinz, katerega je že enkrat premagal na avstrijskem prvenstvu.

Wieser, ki se že intenzivno pripravlja nekaj mesecev in je doslej v štirih tekmah vselej zmagal, je po petih rundah Martinza prepričljivo premagal s 3:0, kar je bila 4. zmaga zaporedoma. HSV je Dunajčane premagal z 9:5. Mladi in simpatični boksar Franci ima pred seboj ve-

liki cilj, namreč osvojiti naslov avstrijskega prvaka. Športniku iz Celovca želimo še veliko uspeha v njegovi boksarski karieri. **m. š.**

ŠAH

Uspešen start ekip SŠZ in SŠK »Obir«

Prvi ekipi Slovenske športne zveze/Carimpex in SŠK »Obir« sta odlično startali v novo šahovsko sezono v 1. razredu vzhod: SŠZ/Carimpex I je v gosteh prepričljivo premagala prvo moštvo Šentvida s 5:3, z enakim rezultatom pa so slavili tudi Kapelčani, ki so odpravili prvo moštvo iz Trga. Posebnost obeh srečanj je bilo, da v obeh moštvih ni bilo igralca/ke, ki bi izgubil/a partijo!

Za SŠZ/Carimpex I sta zmagala Arnold Hattenberger in dr. Jozi Amrusch, remizirali pa Silvo Kovač, Boris Mitrovič, Dunja Lukan, Franci Rulitz ter Aleksander in Ivan Lukan, pri SŠK »Obir« pa sta polno točkovoala legionarja Dušan Joković in Mirsad Besić, remizirali pa sta Hans-Christian in Harald Wolte, Johann Wolte, Karner, ravnatelj Hanschou in Topar.

Manj uspešen je bil start

obeh drugih ekip v 4. razredu: SŠZ/Posojilnica II je v gosteh izgubila proti moštvo Trg/St. Nikolai z 2:3, Kapelčani pa so v Celovcu podlegli ekipi Zugzwanga z 1,5:3,5. Za Slovensko športno zvezo sta točkovoala Franci Rulitz in Robert Hedenik (po 1), edino zmago za »Obir« pa je dosegel novi igralec Mirsad Besić iz Bosne, remiziral pa je sekcijski vodja ravnatelj Johann Stossier.

Uspešna pa je bila tudi prva ekipa Bekštanja v koroški ligi: slavila je visoko zmago 4,5:1,5 proti moštvo iz Ferndorfa. Zmagali so Bergen, ravnatelj Pepi Gallob in mladinski igralec Marko Gallob, remiziral je Grom, izgubil pa Alojz Gallob.

Prihodnje kolo v 1. razredu bo na sporedu ob koncu tedna. SŠZ/Carimpex I igra v gosteh proti Pošti Celovec, SŠK »Obir« pa proti Šentvidu. **I. L.**

REGIONALNA LIGA

1. WAC	9	7	1	1	26:6	22
2. Wels	9	6	2	1	19:8	20
3. Voitsberg	8	5	1	2	18:7	16
4. Leibnitz	9	4	3	2	13:10	14
5. SAK	9	4	2	3	10:11	14
6. Gratkorn	8	4	1	3	9:14	13
7. Esternberg	9	4	0	5	16:15	12
8. Rohrbach	8	2	3	3	10:14	9
9. Trg	9	1	5	3	8:10	8
10. VSV	8	2	2	4	8:15	8
11. Pöllau	9	1	4	4	14:16	7
12. Austria	9	1	4	4	10:13	7
13. St. Florian	8	1	4	3	2:10	7
14. Pliberk	8	1	2	5	6:20	5

IZ DRUGIH RAZREDOV

PODLIGA VZHOD

Zaradi slabega vremena Bilčovs v 10. krogu ni mogel igrati proti Šentandražu. Vodeči Vetrinje je na domačih tleh oddal točko proti Pokrčam (0:0), ASK je premagal ATUS iz Borovelj s 3:1, DSG pa Welzenegg iz Celovca kar s 3:0. Na lestvici še vedno vodi Vetrinje pred Šentandražem (23) in ASK (19). Bilčovs je na 6. mestu s 13 točkami.

1. RAZRED D

Končno je Selanom po šestih porazih uspelo osvojiti točko proti Vovbram. Po napeti igri se je tekma končala neodločeno s 3:3. Šmihel je prav tako igral neodločeno proti St. Leonhardu -1:1. Nekaj tekem pa je bilo preloženih zaradi slabega vre-

mena. Vodi Šmihel (21) pred Železno Kaplo (20) in Rudo. Na predzadnjem mestu so Sele (6), zadnje pa so Vovbre (6).

2. RAZRED A

SAK II je visoko premagal moštvo iz Pliberka s 5:1. Ostale tekme so bile odpovedane.

Po 11 krogih vodi Pliberk z 1 točko (25) pred SAK (24).

2. RAZRED F

Globašani so v izredni formi. V soboto so visoko premagali St.Peter s 7:0. Prav tako je Žvabek premagal Mauterndorf s 3:1. Dobrla vas in Rikarja vas sta igrali neodločeno - 1:1.

Na lestvici vodi Globasnica s 28 točkami. Drugi je Reichenfels (21) pred Galicijo (17).

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 49

Maister - Grozdov / Dopisna partija 1957

Na daminem krilu se črni kralj počuti zelo varnega, medtem ko je beli kralj na robu šahovnice slabo zavarovan. To izkoristi črni, ki je na

potezi, in na belega kralja usmeri vse razpoložljive moči. Zaključek črnega napada je izredno lep in učinkovit ter bo reševalcem ob pravilni rešitvi v veliko zadovoljstvo!

Rešitev štev. 48
Črni ne zamenja dam, temveč se odloči za presenetljiv razplet, ki se pričinja z žrtvijo dame 1...Df1:!! 2.Kf1: Lg5!! še druga poanta z napadom na belo damo, s ciljem spletnja matne mreže belemu na prvi vrsti. 3.Dg5: Lh3+ 4.Kg1 Te1 mat! Za belo damo ni bilo dobrega polja za umik in poraz je bil neizbežen!

